

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kerepesi-ut 25.
Fiókkiadóhivatal: Museum-körut 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR

Kiadja:
SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.

Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

A BUDAPESTI NAPLÓ

Budapesten és vidéken egyaránt

egyed-egy számonként **2 krajcár**

Az előfizetési díj az eddiginek fele:

7 frt helyett 7 korona félévre

3 frt 50 helyett 3 kor. 50 fill. negyed évre

1 frt 20 helyett 1 kor. 20 fill. egy órára

Lisztbárók és szénkirályok.

Budapest, február 11.

(sz.) A régi latin költő valamikor azt dalolta, hogy amikor a királyok mulatoznak, azt az istenadta nép sínyli meg. Modern magyarra átfordítva ez annyit tesz, hogy amikor nálunk a nagytőke társul, a fogyasztók millióinak vacog föle a foga. Mert az a társulás rendszerint azt jelenti, hogy meg fog drágulni valami. Ujabbban a kőszent drágitották meg ilyen módon. Legujabbban pedig a kenyérnek verik fel az árát. Erre való a szénkartell meg a malomtröszt.

Jobb kenyér, és több, sehol a világon nem terem, mint nálunk. Magyarország a sikerben leggazdagabb buza hazája, a magyar liszt a lisztek királya és annyi van belőle, hogy szűk neki a világ. És most jön a falánk nagytőke, hogy megszerze a korlátlan uralmat a budapesti lisztipiac fölött, hogy megdrágitván a kenyérünket, duzzaszsa még jobban a maga feneketlen zsebeit. Olyan tröszt készül itt, a legjobb búzát termő, legjobb lisztet gyártó ország fővárosában, amilyen soha, seholsem volt eddig. Korlátlan diktatura a gabona és

liszt ára fölött, hogy tönkremenjen a termelő gazda és a fogyasztó zsellér: amaz az olcsó gabonán, emez a drága kenyéren.

Ami az emberi szervezetnek a kenyér, az iparnak ugyanaz a szén. Éhhalt jelent a gyárnak, ha nincs elég jó és elég olcsó szene. Magyarországon van szén annyi, hogy tiszter annyit gőzgépet el tudna látni a mindennapi táplálékával, mint amennyi most zakatol a mi iparszegény országunkban. Aki végigmegy az országon Orsovától a sziléziai határig, egy óriási szénmedence fölött utazik. Adott ide a természet mindent, ami gazdaggá tehet egy országot. A magyar föld gyomrában kiaknázatlan kincsek hevernek. És mégis koldus-nép vagyunk. Mert országunk minden kincsére a nagytőke kapzsúsága tette rá a kezét. Uzorás-gazdálkodás drágitja meg és rongja el az ipar kenyérét: a szenet, és az emberi szervezet szenét: a kenyéret. A magyar nép gyengül, pusztul, kivándorol, mert nincs kenyere. És a vérszegény magyar ipar nem bír erőre kapni, mert a sokféle egyéb uzsora között a szénuzsora is szivja azt a kevés vért.

Ebben az országban ma-holnap már csak koldusok lesznek és királyok. Koldus nép és lisztkirályok, koldus ipar és szénkirályok. Világcsufja lesz ez; az egész világ mulattatására való tragikus operett.

Maradjunk csak a szénnél egy kicsit. Állapítsuk meg, hogy Magyarországon minden iparág nyomorog úgy hat esztendő óta. Kohók tüze kialudt, kémények füstje elszállott; gépek zugása, pörölyök csatogása elhallgatott; pihen a gyula és a vakoló-kanál; munkabíró kezek százezerszámra hevernek ölbe téve vagy ökölbe szorítva. A bankok trezorjaiban huzódik meg a pénz, amely azelőtt az ipari vállalkozásban végezte természetes vándorutját. Kietlen csüggedés mindenfelé. De a szén-

királyok arca dolyfős jókedvtől sugárzik, pénzes-zsákjuk aranytól hizik, mikor köröskörül aszkór dühöng. Törvényes és természetes állapot ez? Törvény és természet rendje szerint szabad erősödni a szénbányászatnak, mikor főfogyasztója, az ipar sorvadva tengődik? A legegyszerűbb logika is azt mondja, hogy ott, ahol a szénfogyasztók nyomorognak, a szén-termelők gazdagodása csak törvénytelen, csak természetellenes lehet és ami fölöslegük van, azt fogyasztóik életszükségletétől vonták el.

Aminthogy igaz is. A magyar szénbányászat villámgyors föllendülése éppen arra az időre esik, amelyben válságba jutott a magyar ipar. Az a föllendülés a kizsákmányolás útján jött létre és ebben a válságban szomorú szerep jutott a szénuzsorának is. Amire a malom-cápák most készülnek, azt a szénuzsorások már sikeresen megselekedték. Nem trösztöt csináltak, csak kartellt. De ez a kartell éppen elég volt. Akkor látott hozzá a zsenge magyar ipar fojtogatásához, mikor ennek legnagyobb szüksége lett volna arra, hogy minden hivatott faktor támogassa; akkor támadta meg életerejét, mikor ezer csapás zúdult rá amúgy is. És megtámadta nem kényszerítő szükségéből, hanem mielő káprázásból. A szénbányászat nem volt olyan gyenge, hogy a mások életnedvéből kellett volna erőt merítenie; ellenkezőleg, az európai szénstrájk olyan helyzetbe juttatta egy időre, hogy erőre kaphatott és természetesen uton fejlődhetett volna tovább. Am a szénkirályok pénz- és hatalomvágya telhetetlen. Nem elegendett meg a természetes fejlődéssel, hanem hirtelen megnőtt az étvágya és mindent egyszerre akart felhabzsolni. És telhetetlensége megteremtette a szén-kartellt, amely ránehezedik megsemmisítő súlyával a magyar gyáriparra.

TÁRCA

A balást.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Cstmadia Sándor.

A birtokosoknál az a szokás járja, hogy a lovakkal nagyobb tiszteltetlenné válnak, mint a cseléd. Ennek többféle oka lehet. A lóhoz nemcsak pénzügyileg, de érzelmi tekintetben is jóval szorosabb kapcsolat fűzik a gazdát, mint a cselédhez. A ló általában kitarit a gazdánál, mint a cseléd. Ha sorsa rosszul megy is, nem panaszkodik, még kevésbé hagyja ott a gazdáját. Ha a gazda tul nem ad rajta, akár élete fogytáig is elszolgálja. Szóval, a ló jó szolga, nem esuda, ha kimélettel és szeretettel bánik vele a gazda.

Az ember-cseléd azonban kényes portéka. Igaz ugyan, hogy akármit parancsolnak neki, megcsinálja; de hát ez kötelessége. Azért fizetik. Ha összeszidják, nem szól semmit, de nincs is joga hozzá. Azért fizetik. Még csak az kellene, hogy visszafelcseljen. Néha, súlyosabb esetekben, a nyaka köré is ütnek; azt is elszíveli. Tartozik vele. Azért cseléd. Ha nem szeretné, nem született volna cselédnek.

A régi világban a fejedelmeknek udvari boldondjai voltak. Ezek nem csináltak egyebet, csak boldondériákat. Általában földadatuk volt mindennél viselkedésükkel bizonyítani, hogy gazdájuknál vannak még nagyobb boldondok is a világban. Minél jobban sikerült ez nekik, annál kitűnőbb boldondok voltak. Emiatt azonban igen kevés kiváló udvari boldond is volt a világban.

A birtokosoknak szintén vannak udvari boldondjai: ezek a cselédek. Elődeiknél rosszabb sorsuk van annyiban, hogy nekik dolgozniuk kell keményen s a boldondériázást ráadásul kötelesek a gazdának kiszolgáltatni. Erre ugyan

nincsen törvény, sem a szerződés nem rendelkezik róla, azonban a saját józan felfogása megtenni minden cselédet arra, hogy ha a gazdának kedvence akar lenni, akkor minél kevesebbet okoskodjék. Nem jó az okos cseléd. Még azt mondanák, hogy több ezse van, mint a gazdájának.

Péter igen jó, használható cseléd volt. Nem volt zseni, de azért mindent megértett. Ha azt mondták neki: — Péter, vakard meg a lovakat, — azonnal tudta, mihez fogjon. Ment egyenesen az istállóajtó mellett polchoz, levette a vakarót és vakarta a lovakat. Ennyi tudomány teljesen elég egy cselédnek. A lovakarához ugysem ész kell, hanem: cseléd, ló és vakaró.

A gazda természetesen sohasem dolgozott semmit, csak pipázgatva járt-kelt az udvaron és a gazdaságban. De ennek a járás-kelésnek is megvan a maga neve. A gazdaság vezetésének hívják. Ha jókedve volt, azzal szórakozott, hogy Péterből boldondot csinált vagy kedveskedésből nyakon ütötte. Péter nagyokat röhögött ilyenkor. S magában dicsérte a gazdáját, hogy milyen jó ember.

De akkor voltak jó mulatságok, ha idegen munkások, napszámosok is dolgoztak a gazdaságban. Péter alig győzte a tréfát. Subaszórból bajuszt ragasztottak neki, aztán ráusították a gazda a kutyákat.

— Hajrá, fogd meg, Mooskos! Neki, Bodri! Csak az inat, Tigris!

A kutyák nagy ugatással szaladtak Péternek s mikor mellé értek, elkezdték szaglászni. Ismerősnek tetszett nekik az ember. Az arca hosszú, fehér bajusszal teljesen idegen volt előttük, de a szaga, az nagyon gyanus. Mikor azonban Péter ingerkedve csapkodott feljűk botjával, a komondorok se gondolkodtak soká, hanem mérges tocsagtatással támadtak a barátságatlan idegenre. A ruháját letépték s csakhamar lekapták a tiz körmérét is. Itt-ott a husába is beleharaptak. Ugy meghempergették a porban, hogy csak úgy nyó-

gott bele. — A gazda meg az emberek hasukat fogták, úgy nevettek a szép mulatságon.

Péter sírni szeretett volna, de azért nevetett. Kapott is dicséretet eleget, hogy milyen derék ember.

Máskor tél közepén meztelb állatták felül egy óra hosszáig a hóban. Nyáron meg a csu atuz közepén eljáratták vele a toborzót. A vadotutaj fejéleszámja vargát rántott bele, de a gazda megígérte, hogy ad ki a béréből pár forintot s vehet rajta másikat. Hogy a pírutsát petróleummal zsírozták meg, vagy alatta a szalmát meggyújtották, az ilyen apróságok mindennap megestek vele. És ő mulatott legjobban.

Péter nem volt boldond. Csak kételt. Mikor lefeküdt este, egészen más emberré vált. Nemesak a maga, de a világ sorjáról is elgondolkodott. A tudományoknak minden ágába elka-landozott. Mindig a szerint, hogy hol feküdt. Télen, mikor benn az istállóban kellett feküdnie, leginkább társadalomtudományokkal foglalkozott. A maga dolgait meghányavetve általánosította s eljutott egész a szélsőségig, ki merete mondani, azaz csak gondolni, hogy nem jól van ez így, ahogyan van. Ilyenformán filozofált:

— A gazda igaz hogy fizet, de az is igaz, hogy én dolgozom érte. Hogy csufot is üzzön belőlem, azért már nem fizet. Mégis mindig igyekszik, habár tréfálkozva is, engemet megalázni. Ha ő teheti ezt velem azon a jogon, hogy fizet: én is tehetném vele azon a jogon, hogy dolgozom neki. De ha megtenném, bizonyos, hogy megharagudna, sőt talán el is kergetne. Így van az a többi cselédde is. Ezért nem tréfálhatunk mi. Elkergetnének. Azután pedig hogyan élünk meg?

Bölcs gondolatok és nagyon igazak.

Nyáron, mikor künn a mezőben, a csillagos ég alatt szokott bálni, mindig a természetudományokra adta magát. Vizsgálta a csillagokat, hogy melyik milyen. Hogy a nagyobb miért nagyobb, mint a kisebb? Miért fényesebb egyik, mint a másik? S miért fényesek egyáltalán?

A gyárpar most feljajdul és panaszával a nyilvánosságra appellál. És a közvéleménynek fel kell valahára támadnia a természetellenes ursora mindenféle fajtája ellen, amely ezt az országot nyomorítja. A szénursora ellen, amely elveszi az ipar kenyérét, és a kenyérursora ellen, amely elveszi az ember köszönét.

A közvéleménynek éles szemmel kell bepillantania a mindenféle kizsákmányolás szomorú hátterébe, amely a szociális igazságtalanságnak példátlanul sötét és visszataszító képét tárja fel; és kíméletlen kézzel kell belemarkolnia annak a rut összeesküvésnek a szövédékebe, amelyet a szertelen tőkék urai üznek-tüznék a kisebb existenciák rovására. Ez az összeesküvés legelőzja a gazdasági és társadalmi alakulatok természetes jelenségeit és rideg göggel tör arra a lehetetlen célra, hogy csak igen nagy existenciák és csak parányok legyenek; csak milliomosok és csak proletárok. És az új század szellemét meg nem értő bátortalanság, amely visszaborzad az elnyomott milliók forrongásától, amely elrettenve halja az egyenlő jogot követelő tömegek haragos moráját: nézzén amarra, ahol a nagyok és hatalmasok a még nagyobb egyenlőtlenségen dolgoznak, ahol a milliónyi tőkék urai a nép millióinak még teljesebb leigázására törekednek. *Ettől* van mit megijedni. Elő a társadalom öklével: ezekre sújtson le. Ne a milliókra, akik igazságot és egyenlőséget követelnek, hanem a kevesekre, akik a tőkéletes igazságtalanságra és a teljes egyenlőtlenségre áhítoznak. És sok, sok millióra. . .

A magyar delegáció.

— A Budapesti Napló kiküldött tudósítójától. —

Bécs, február 11.

Gyorsan halad a munka a magyar delegáció hadügyi albizottságában: délután négy óráig egyfolytában együtt ülnek a delegátusok, holott az obstrukció legmelegebb napjaiban is már délután két órakor elszelédtek a dunaparti márványpalotából a képviselők. A vita élénk, alapos, szakszerű, hangja erőteljes; a magyar delegátusok, ellenzékiek és kormánypártiak egyaránt, energikusan képviselik a magyar érdekeket. A mai ülésen egyhangulag határozattá emelték azt az utasítást, hogy a hadügyminiszter minden tekintetben tar-

Hogyan tudnak ragyogni a koromsötétségben? Mert bizonyos, hogy tulajdonképpen csak azért nincsen sötét, mivel a csillagok ragyognak. De hová lesz ilyenkor a sötétség és hová lesznek nappal a csillagok? Hiszen ha éjjel a sötétben tudnak ragyogni, nappal a világosan még sokkalta jobban ragyoghatnak. Ezekre a kérdésekre soha sem tudott feleletet találni.

Ezt a Pétert azonban nem ismerte senki, mert a nappali Péter másik Péter volt. Nyár közepe táján járt az idő. A gabona mind be volt hordva, az asztagnál még csak néhány kéve hiányzott, hogy be legyen tetézve s aztán bátran nézzén szembe akármilyen idővel. Az emberek ott sürgölődtek körülötte. Adogatták egymásnak a nyers, nehéz kávékat. Olyan nagyok voltak a kérések, hogy ha valamelyik lecsúszott a villáról és rácselt az adogatóra, majd leütötte az állásról. Vagy ha a rakott kocsit álló álló lovak fejére zuhant, majd összerokadtak a szegény párák; azt sem tudták, mi találta őket.

A reggeli órákban kelet felé gyülemleni kezdtek a fellegek. Majd egybeolvadtak és mint valami borzalmas feketegek, meredtek rá a rónára. Olyanforma volt a felhőtömeg széle, mintha egész tenger vize hömpölyögne előre. A nyári nap csakhamar áldozata lett a barna ellenségnek. Belesüllyedt és eltűnt benne. Az emberek azt mondták egymásnak:

— Itéletidő lesz. A reggeli zivatar mindig nagyon nagy szokott lenni.

A zivar mindig közelebb jött. Nem is jött már, hanem rohanva száigodott. Ahová elért, maga alá temette a tanyákat, mintha elnyelte volna őket. Piszkos, szürke sötétség támadt a nyomában.

Lett az asztag körül kapkodás.

— Hozzátok ki a nagy kötelet! Rudasfát a végére! Siessetek odafönn! Csak a középit, a középit!

Sikerült is berakni a középit, hogy bele ne vágjon az eső. Az emberek már másztak is le-

tozik respektálni a magyar ipar jogos érdekeit és a magyar ipar részesedése a hadsereg számára való szállításokban egyáltalán nem maradhat a kvóta-aránynon alul. Ha tehát valamely ipareikket az illető iparág fejletlen volta miatt nem lehet Magyarországon beszerezni, akkor más cikkből a kvóta-aránynál is többet kell Magyarországon vásárolni, hogy ipari részesedésünk megüsse a 34%-ot.

A katonai ünlő-objárs reformjáról is hangzottak erős szavak a mai ülésen s határozatilag utasította az albizottság a hadügyminisztert, hogy kellő számú magyarul értő hadbíróról gondoskodjék, ez pedig a katonai perrendtartás magyar szellemű reformjának első és alapfeltétele. *Pütreich* hadügyminiszter nem nyilatkozott e két kérdésről, de szemelláthatólag erős hatást tett rá ez a vita.

A hadügyi kérdésekről egyébként a nyilvános üléseken is nagy vita lesz. Gróf *Apponyi* Albert nagyszabású beszédre készül s kivüle valószínűleg Ugron és *Rakovszky* is fel fognak szólalni. A plenáris ülések előtt azonban kell, hogy az osztrák hadügyi albizottság is letárgyalja a hadügyi budgetet, amelyet függőben tartottak; az osztrák albizottsági tanácskozás 16-ára van kitűzve. A magyar delegátusok el vannak rá készülve, hogy az osztrák delegációban egy és más reflexiók lesznek a magyar albizottság vitáival kapcsolatban.

A mai hadügyi tárgyalásokban a néppárt nem volt képviselve; gróf *Zichy* János és *Rakovszky* István elutaztak Bécsből. Talán annak a jele ez, hogy a hadügyminiszter expozéja után feleslegesnek tartanak minden erősebb kirohanást.

Ezután már simán fognak leperegni a közös költségvetések tetelei a delegáció retortáján; gróf *Guluchowski* már a jövő delegacionális ülészek előkészítő munkáján dolgozik; úgy tervezik, hogy májusban, még pedig természetesen ezuttal Budapesten üljenek össze a delegációk.

*

A magyar hadügyi albizottság ma délelőtt folytatta tanácskozását *Szell* Káimán előketele alatt. Soron volt a delegáció negyedik határozata, amelynek kapcsán az előadó fejtegette, hogy tavaly 900 volt ama magyarhonos tiszték száma, akik nem-magyar csapatoknál szolgáltak. A csapatok elhelyezését illetőleg kérdi a hadügyminisztert, miért van az, hogy évek óta sokkal több magyar csapat van Boszniában, mint osztrák.

Pütreich hadügyminiszter kimerítő felvilágosításokat ad, de kéri, hogy tekintsek azokat bizalmasoknak.

Ugron Gábor kéri a hadügyi koronányt, hogy ez a teher arányosabban osztassék fel Ausztria és

fele, sietve, mert a vihar teljes erővel kitört. Nagyobb volt a szele, mint maga. Péter már majdnem leért egészen, mikor a gazda odakiültotta neki:

— Menj vissza, Péter, le kell kötni az asztagot, mert különben mind elhordja a szél!

Péter előbta a villát és mászni kezdett fölfelé. Föl is jutott szerencsésen.

— Vigyázz! — kiáltották alulról és odadobták neki a kötelet.

A kötel nem volt jól irányozva s Péter előrehajolt, hogy mégis elkajja. E közben azonban a lába kiesüszott alóla és nagyokat kalimpálva esett lefelé. Először az egyik láb fejeére zuhant, onnan hemperedett le a földre. Némán terült el. Az emberek az első pillanatban nem tudták, mit csináljanak vele, de aztán bevitték az istállóba a szalmára. Majd ledög vizet locsoltak az arcába, mitől Péter magához is tért hamarosan.

A gazda addig a lovat simogatta. Biz az nagyon szerencsétlenül járt. Az egyik fülét lefelé lógatta. Talán úgy is marad. Nem is sokat teketőriáztak, hanem gyorsan kocsiba fogtak és behajtottak a városba a lódoktorért.

Mélyen elgondolkozva nézgette a lódoktor a szerencsétlenül járt állatot:

— Nagy baj, nagy baj! Ezt a fület aligha lehet úgy helyrehozni, hogy ne lógjon.

A gazda egészen kétségbe volt esve:

— Az az ügyetlen Péter! Pedig mindig úgy vigyázott az a gyerek, hogy kárt ne tegyen.

Majd hozzátette:

— Ha már itt van a doktor ur, nézze meg azt a gyereket; annak is valami baja van. Itt fekszik az istállóban.

A szegény Péter ott nyögött keservesen, az orvos megvizsgálta alaposan, aztán azt mondta:

— Nincs semmi baja, csak az egyik lába törött ki. Vitesse be a kórházba; nem tarthatja itt, hiszen van kára ugyanis elég.

Magyarország közt. Helytelen szerinte, hogy a tiszték áthelyezése április és május hónapokban történjen.

Gróf *Apponyi* Albert polemizál a hadügyminiszterrel és kifogásolja, hogy amikor Magyarországra nagyobb teher hárul, a csapatok elhelyezése tekintetében, ennek következményeit politikailag nem vonják le.

Pütreich hadügyminiszter ismét bizalmas közlésekkel nyújtja meg a felszólalókat, azután az albizottság tudomásul veszi a választ, egyben utasítja a hadügyi kormányt, hogy a csapatok elhelyezéséről a jövő évi delegációnak ismét tegyen jeentést.

Münich Aurél előadó jelenti, hogy az osztrák alapítványok száma 265, a magyar alapítványoké 196, vegyes alapítvány pedig 10.

Gróf *Apponyi* Albert a pótlóvak beszerzéséről szóló határozatnál szóba hozza, hogy a vásárlások sokkal előnyösebbek a szállítók meelőzésével.

Miklós Odón figyelembe ajánlja a hadügyminiszternek a köznyelésztés istápolását.

Gróf *Szechenyi* Imre azt ajánlja, hogy a csikótelepekről és a kistenyésztőktől kell bevásárolni.

Lovag *Pütreich* hadügyminiszter irányu intőzkedéseket igér.

A katonai orvosjelöltek ösztöndíjaira vonatkozó választ tudomásul veszi az albizottság.

(A magyar ipar részletetése.)

A magyar iparnak a felszerelési és ruházati szállításokban való részesedését illetőleg az előadó a hivatalos jelentés alapján kimutatta, hogy a felhasznált összegből Ausztriában 205 278 729 koronát Magyarország 101 423 782 koronát, a megszállott területen 12 253 181 koronát, a külföldön pedig 1 882 744 koronát költöttek el. Magyarországra tehát 31 6%, Ausztriára 63 99% jut; a kvótaarány szerint most már csak 1 83% esik Ausztria javára. A haditengerészeti kiadásoknál Magyarország részesedése 13 78%, Ausztriáé 64 56%, Boszniáé 0 7%, a külföldé 21 16%.

Hegedüs Sándor hangsúlyozza, hogy a kimutatás nem kedvező a magyar ipar részesedése szempontjából. A közös hadsereg érdekeivel nem ellenkezik a magyar ipar jogos érdekeinek kielégítése. Az mese, hogy a közös hadseregnek mezőgazdasági terményekkel való ellátása tekintetében Magyarország roppant nagy előnyben van Ausztria felett. Magyarország részesedése e téren 32–34%, tehát a kvótát sem éri el. Nincs alapja tehát annak, ha szemrehányást tesznek Magyarországnak, amiért az ipar terén is érvényesülni akar. Igaz, hogy szép arányszám jó ki Magyarországra nézve ha nem vesztük tekintetbe a külföldön elkötött nagy összegeket és az Ausztria javára eső munkabéreket. Négy év előtt a hadügyi és a magyar kereskedelmi kormány közt minden egyes iparcikkre nézve megállapították a kvótaarány a magyar ipar részesedését illetőleg, ugyancsak az ágyuk beszerzésére nézve is. A hadügyminiszter nemely gyárában a magániparral is versenyez; lehetetlen tehát ezeknek a gyáraknak kibővítéséhez hozzájárulni, hiszen azok a magyar ipart szorítják ki. A második arzenálnak, ha majd szükség lesz rá, Magyarországon kell felépülnie s éppen azért megengedhetetlen, hogy az ausztrai gyárak és az arzenál kibővítessenek. A következő indítványt terjeszti elő:

Utasítsák a hadügyminiszter, hogy amennyiben a közös hadsereg által fogyasztott ruházati és felszerelési cikkek Magyarországon még elő nem állítatnának és azok előállítására kellő biztosítókkal ajánlatot nem kapnak, a magyar ipart ezekből megillető kvóta kiegészítéséről más cikkekben megfelelő nagyobb megrendeléseket tegyen. E kvóta kiszámításánál a katonai gyárak előállítása számításba veendő annyiban, amennyiben nyersanyagban vagy munkabérekben magánosoknak kevesebbet fizetnek. A magyar ipart megillető kvóta nem a fizetési vagy vásárlási hely, hanem a direkt ipari beszolgáltatás szerint tün-tetendő ki.

Továbbá utasítsák a hadügyminiszter, hogy a második szergvár szüksége esetén, a most fennálló gyár további kibővítésének elkerülésével azonnal Magyarországon való felállításra végezt a monárkia védekezősege érdekében intézkedjék. Az új ágyuk előállítására nézve alkalmazandó a közös hadügyminiszter és a magyar kereskedelmi miniszter közt az 1900. évben létrejött jegyzőkönyvi megállapodás. A katonai gyárak a magániparral a magánfogyasztásnál ne versenyezzenek.

Münich Aurél előadó technikai okokból az ágyukérdés mellőzését kéri jelenleg a tárgyalásból. Hozzájárul *Hegedüs* határozati javaslatához.

Előző nagy súlyt helyez a kérdésre egy Magyarország gazdasági ereje, mint a hadsereg harcoképessége szempontjából, de épp a fontos tárgyalás érdekében a maga részéről is az előadó felfogásához járul.

Gróf *Apponyi* Albert hangsúlyozza, hogy az ágyuk kérdésére ugyanazok az elvek kell hogy alkalmazást nyerjenek, amelyek a magyar ipar részletetésére nézve egyáltalán irányadók. (Helyeslés.)

A beadott indítványhoz pótlást ajánl, amelynek az a célja, hogy ne csak a hadseregben, hanem a haditengerészetben is megfelelőleg részesedjék a magyar ipar.

Gróf *Keglevich* István szerint a külföldön elkötött összeg levonásával állapítandó meg a kvótaarány a részesedés tekintetében. Méltányosnak tartja, hogy a beszerzés minálta Budapesten is megtekinthető legyenek.

Hegedüs Sándor megjegyzi, hogy a külföldi részesedés épp úgy éri Ausztriát, mint Magyarországot. Tapasztalatból mondhatja, hogy a magyar gyárak gyakran hanyagok és a kereskedelmi miniszter figyel-

metetésére volt sokszor szükség, hogy eleget tegyenek kötelességüknek.

Mánthos Aurél előadó szerint különbséget kell tenni a hadsereg részére és a haditengerészet részére elköltött összegek közt, mert két külön hivatárról van szó. Ennek megfelelőleg módosítandó a határozati javaslat.

Bolgár Ferenc kérdi, hogy a katonai gyárak konkurenciája miben nyívatul meg?

Hegedüs Sándor: Irt van a lópor!

Elnök: En nem is tudok hirtelenében mást, mint a lóport!

Bolgár Ferenc: Abban, hogy a magánversenynek egyes kizárólag katonai cikkekben verseny teremtetik, nagy bajt lát. Ez az árak szabályozására köreható ugyan, de arra is tekintettel kell lenni, hogy különben a katonai kincstárnak többé kerüljenek bizonyos cikkek.

Hegedüs Sándor határozati javaslatát a tengerészet szövegezésével, az ágyukérdés kihagyásával és némi szövegezési módosítással el fogadja az albizottság.

Negyedrés pihenő után áttért az albizottság az egyéves önkéntesekről szóló hadügyminiszeri választ tárgyalására.

Bolgár Ferenc meglepődéssel látja, hogy a második évet szolgáló önkéntesek száma tavaly csökkent. Szóvá teszi a kétévés katonai szolgálatidő bevezetését, amelyről *Kolosszary* volt honvédelmi miniszter azt mondotta, hogy a hadügyi kormány foglalkozik ezzel a tervvel. Kérdi a minisztert, hogy áll ez a kérdés.

Pitreich hadügyminiszter azt válaszolja, hogy második évet csak azok az önkéntesek szolgálhatnak, akik rosszakaratot, rossz magaviseletet tanúsítanak. A kétévés katonai szolgálati időről ma még véglegesen nem nyilatkozhatik.

Az a bizottság ugy ezt, mint a nyugdíjakról, a katonai felkészülésről és a hadsereg élelmezéséről szóló javaslatokat tudomásul veszi, a tarack-ütegosztály tételét pedig megsavazza.

A hadbírói állomány szaporítására 106.000 korona többletet kér a költségvetés.

Gróf Apponyi Albert elvi okokból nem adja meg a többletet, mert egyáltalán nincs tudomása arról, hogy a katonai perrendtartás tervezett reformja milyenek készül.

Hegedüs Sándor: Éppen azért szavazza meg a többletet, mert elő akarja mozdítani, hogy a reformokhoz megfelelő személyzet álljon a hadügyi kormány rendelkezésére. Nem megy bele a katonai perrendtartás reformjának tárgyalásába csak azt jegyzi meg, hogy módot kell adni arra, hogy a vádlott nyelvért a hadbírói megértsé.

Ugron Gábor: Míg az országgyűlés nem döntött a katonai perrendtartás reformjáról, addig egyáltalán semmiféle követelésre pénzt meg nem szavaz.

Okolicsányi László: Életbe kell léptetni a magyar perrendtartást, akkor majd a jogások, akik Magyarországon ugy sem tudnak megélni, tömegesen földművelésre a hadbírói pályára. Akkor lesz majd elegendő hadbíró.

Hegedüs Sándor határozati javaslatot nyújt be, melyben utasítást is kéri a hadvezetőséget, hogy kiaváló gondia legyen arra, hogy kellő számú magyarul tudó hadbíró álljon rendelkezésre.

A javaslatot egyhangúlag elfogadja és a többletet megszavazza az albizottság. Rövid vita után megadják a többletet a legénységnek a puskákkal való alapos kiképzésére és szoba-fernyerek beszerzésére is. Azután az elnök a tárgyalás folytatását holnapra halasztja.

(A delegáció munkarendje.)

A hadügyi albizottság holnap délelőtt folytatja munkálkodását. Holnapután az albizottság tagjai az arsenálba mennek a hadügyminisztérium meghívására. Amennyiben az albizottság munkájával holnap el nem készül, az arsenál megtekintése után délután 3 órakor esetleg folytatja tanácskozásait, hogy azokat mielőbb befejezze. Hétfőn délelőtt 10 órakor az egyesült négyes albizottság foglalkozni fog a Bosznijára vonatkozó előterjesztéssel, a tárgyalás befejezése után pedig az egyesült négyes albizottság haladéktalanul nyilvános ülésre alakul át és a plenáris ülésben tárgyalás alá veszi a külügyminisztérium előirányzatát. Ugyancsak hétfőn délután 4 órakor a tengerészeti albizottság hitelesíti előadójának jelentését.

BELFÖLD

A miniszterelnök Budapestén. Gróf Tisza István miniszterelnök — mint a *Pol. Ért.* jelenti — Sándor János belügyminiszeri államtitkár kíséretében reggel érkezik a fővárosba Gesztről. A miniszterelnök a holnapi napot valószínűleg Budapestén tölti és csak az éjjeli személyvonattal utazik vissza Bécsbe.

Küldöttség a földművelési miniszternél. Tallián Béla földművelési miniszter, aki tegnap este érkezett vissza Bécsből, ma délelőtt fogadta a győri hentesek és meszarosok küldöttségét, melyet Fischer Sándor országgyűlési képviselő vezetett elébe. A küldöttség azt kérte, hogy miután az új közbányóhidhoz vezető utat a város még nem készítette el a s az utvonat kiépítése huzamos időt igényel, engedje meg a miniszter, hogy Győrben egyelőre, legalább meg az ut-kérdést a város megoldja, a régi közbányóhid használat-

sék. Tallián Béla földművelési miniszter szívesen megígérte, hogy a kérdést sürgősen tanulmányozni fogja.

A politikai helyzet. Nem rendes tudósítónktól a politikai helyzetről a következő értesítést kapjuk: A Tisza-kormány helyzete a delegáció alatt jelentékenyen megerősödött, úgy hogy válságról ma már beszélni sem lehet. Az ujoncozás kérdése is elintéztést nyert, mert, mint a katonai körökkel szoros összefüggésben levő, feltétlen megbízható forrásból értesülünk, a hadügyminiszter oly rendelet kibocsátását tervezi, vagy — midőn e sorokat írjuk — már ki is bocsátotta, mely a hadsereget kellő számú legénységgel ugy látja el, a póttartalékok visszatartásával, hogy az ujoncok, bármikor is történjék immár a sorozás, csakis október elsején fognak behivatni.

Ha ezen hír, amelynek hitelességéhez kétség nem fér, igaz, ugy ezen esetben az obstruáló ellenzék végkimerítésére kellő idő áll rendelkezésre és mindazon parlamenti legyverek igénybevétele, melyek mint az erőszak fegyverei ismeretesek, szükségtelenné válnak.

Az indemnitás, költségvetés és a többi sürgős természetű törvényjavaslat letárgyalására az ugynevezett *parallél ülések* terve kísért újra.

Beavatott körökben azt hiszik, hogy az ellenzéknek a része, mely magasabb állami érdekekből az obstrukciót abbahagyta, nehézségeket és szükséges terv elé nem fog gördíteni.

A fizetésrendezés előmunkálatai. A belügyminisztérium március végére el szeretne készülni a közigazgatási tisztviselők fizetéseinek rendezésével. Minthogy a miniszter az eddig beszerzett adatok alapján még ma nem állapíthatja meg a községi és körjegyzők fizetési minimumát, újabb adatok betérjesztésére hivta fel az alispánokat. E célból rendeletet adott ki, hogy március 1-ig hozzá pontos kimutatást terjeszzenek fel, amelyből megállapítható legyen, hogy a vármegye összes nagyközségeiben és körjegyzőségeiben a községi és körjegyzőknek, vagyis az iroda főnökének, a vezető jegyzőnek hány segédmunkaerő áll rendelkezésére a jegyzői ügyek intézésében. Továbbá a segédmunkaerők milyen elméleti képzettséggel bírnak, mekkora javadalmazásban részesülnek, mióta szolgálnak jelenlegi minőségükben. Végül miéle jellegű az állás, amelyet betöltenek. Ebbe a kimutatásba be kell venni a jegyzői irodák összes személyzetét, kivéve magukat a hivatalvezető nagyközségi jegyzőket, illetőleg körjegyzőket.

KÜLFÖLD

Az orosz-japán háború.

Budapest, február 11.

A port-arthuri és csemulpoi győzelmek jelentősége mindjobban kidomborodik és mindnagjobb arányokat ölt. Mert a japánok ezekben az ütközetekben nem csak két nagy hajóját tették tönkre Oroszországnak, hanem tönkretették flottájába vetett jövendőbbeli reményét is. Mert Alexejev teljesen elhagyatva, tehetetlenül maradt Port-Arthurban, megsebesült hajóinak roncsaival. Honnan várjon segítséget? Az a 14 hajóból álló hajóraj, melyet a cár Keletázsába üldött és mely már Szeuen is túlhaladt, a történet után nem folytathatja útját, mert különben biztosan a japánok kezébe kerül. A port-arthuri és csemulpoi győzelem tehát nem 7, hanem 21 hajónak elvesztését jelenti Oroszország számára. Ha még ehhez hozzávesszük, hogy ma is két hajója süllyedt el és hogy másik kettő, négy ceffogóval együtt, a japánok fogságába került, akkor az angol lapoknak azt a felfogását, hogy az orosz flottá tönkrement, nem mondhatjuk különös túlzásnak. Az oroszok persze mindent elkövetnek, hogy csökentsék súlyos veszteségeiknek jelentőségét és azt híresztelik, hogy ilyen katasztrófa előre el voltak készülve és hogy ők nem is a tengeri, hanem a szárazföldi ütközetektől várják a háború eldöntését.

De vajon nem befolyásolja-e a port-arthuri orosz-verés a szárazföldi háborúak fejlődését is? Nem ennek következménye-e, hogy a japánok zavartalanul szállítják Dél-Koreában partra katonáikat? Nem kerítették-e Szioul kikötőjét, Csemulpot is hatalmukba? Nem indúl-e óránként ezer és ezer japán gyalogos Korea fővárosa felé, hogy aztán kellően felszaporodva, Mandzsuria és Korea határ-folyójához a *Jalu*-hoz siessen? Igaz, hogy ott

vannak már az oroszok is, de vajon lesznek-e annyian, mint a japánok? A mostani körülmények között aligha. De ha igen, akkor sem ismerik ugy Korea északi részének terepét olyan jól, mint a japánok, kik, mikor 1894-95-ben Szioulból Vitsyn felé haladtak a kínaiak ellen, egymás után aratták fényesnél-fényesebb győzelmeiket. Most annyival könnyebb lesz elnyomulásuk, mert a Jalu folyó közeléig senki sem fogja utjukat állani. Itt fog eldőlni a háború sorsa. Itt fogja az orosz kolosszus és a fűrge Japán az élet-halálharcot megvívni.

Hogy a tusa hosszú és kemény lesz, az kétségtelen. Oroszország maga sem hiszi már, hogy a szárazföldön könnyen fog végezni ellenfelével. Japán az egész világ előtt letette a vizsgát. Bebizonyította, hogy számításaiiban gyors, terveinek kivitelében merész és szeme éles, ugy hogy belelát ellenségeinek terveibe. Mert most már kétség-telen, hogy az egész port-arthuri ostromot azért rendezte, hogy fedezze szárazföldi csapatainak partraszállítását, hogy amíg a port-arthuri hajóhadat lekötí, kényelmesen hajthassa végre koreai terveit. Talán már egy-két nap, de talán csak egy-két hét múlva fog a két sereg összeütközni, de azt már most meg lehet állapítani, hogy a japán haderő a legnagyobb valószínűség szerint olyan helyről fog segítséget kapni, melyet Oroszország aligha vett számításba. Amit mi kezdetül fogva hirdettünk ugyanis, az megvalósult. A kínai semlegességi fogadalmat irreguláris csapatok fogják csúfú tenni. A mai táviratok szerint az első ilyen csapatok már be is törtek Mandzsuriába és meg akarják támadni az orosz vasuti kordont. A hivatalos Kína és a néphanggal ellenséges indulattal néztek egymással farkasszemet. Az orosz megvédvel szemben elfelejti a két sárga faj egymás iránti gyűlöletét. Mind a kettő egyformán szeretne tőle szabadulni. És ha Kína, akár hivatalosan, akár nem hivatalosan, beleavatkozik a háborúba, akkor ennek a hatalmak mai megállapodására való következményei szinte kiszámíthatlanok.

Mi kezdetül fogva nem tartottuk ezeket a megállapodásokat szilárd alapokon nyugovónak. És ime a háború alig néhány nap tartama alatt nemesak a kínai fogadalomnak értéktelensége tűnt ki, hanem Angolország magatartása is rendkívül gyanusnak mutatkozik. Forma szerint nem vétett ugyan a semlegesség ellen, de lényegében határozottan elősegítette a japánoknak port-arthuri győzelmét, amennyiben nagyon valószínűnek látszik annak az orosz feltevésnek helyessége, hogy a japán hajóhad Fej-hajvej kikötőből intézte Port-Arthur ellen irányuló operációját. Ezt a kikötőt pedig az angolok vették bérbe. Persze csak bérbe, mert a tulajdonképpeni tulajdonos Kína. Hogy ki vétett tehát valójában a semlegességi fogadalom ellen, azon igen érdekes vita indulhat meg, de ez már nem fogja harképesse tenni a halálrasbesített orosz hajókat.

Es vajjon megnyugthatat-e bennünket a semlegességnek ilyen felfogása mellett az a szent fogadalom, melyet a neutralitás mellett Európa államai tesznek rendkívüli ünnepélyességgel? Nem toheti-e őket minden pillanatban semmivé a kelet-ázsiai háborúkat valamely hirtelen fordulata? Nem észlelhető-e már is rendkívüli nyugtalanság az egész európai diplomáciában? Párisban a republikánus sajtó a legnagyobb tartózkodással tárgyalja az orosz hajórajt ért katasztrófát. Olaszország nyugtalanul néz a Balkán felé, a mi monitorainkat pedig lázas gyorsasággal szerelik fel az óbudai kikötőben. Legalább így hírlik. És ha nem is igaz, akkor is nagyon jellemző a közfelfogásra és arra a nyugtalanságra, melylyel a keletázsiai események híret fogadják. És ez a nyugtalanság jogos. Az olyan óriási hatalomnak, mint aminő Oroszország, rondes korékvágásából való kikö-kentése, megrázkódtatja a talajt. Megrázkódtatja óriási területen. Adja az ég, hogy legalább mi ne érezzük romboló hatását, hogy a mi házaikat meg ne ingassa ereje.

A port-arthuri tengeri csata.

London, február 11.

A japánok ügyes támadása folytán jóformán védtelenné vált Port-Arthur kikötője. Angol tengerészkörök azt hiszik, hogy Port-Arthur legközelebb a japánok kezébe kerül. A japánok minden

pillanatban újból megkezdhetik ott a támadást és bombázást és most csak az hátrálótja őket, hogy a Sárgea-tengeren reudkivül orosz északnyugati vihar tombol, ami a megsérült orosz hajókra is nagyon veszedelmes.

Csüfuból jelentik, hogy az odaérkezett orosz tisztek nagyon elítélik *Alexejev*-t az azt hiszik, hogy most már csak legfőlegbb *Kuropatkin*, a plevnaí hős mentheti meg Port-Arthurt a japánoktól. A japánok az utolsó torpedó-támadás után ismét elhajózták *Talien-Van* irányába, de délelőtt ismét visszatértek *Fort-Arthur* elé, három hadosztályba sorakozva. Az oroszok, úgy látszik, most már várják őket, mert szintén csatarendben voltak. A japánok ötötől kilométer távolságról ismét löni kezdtek az erődöt, amelyet az orosz flotta ezuttal hatásosan fedezett, sőt az orosz torpedók egyszer offenzívára is vállalkoztak s a csatahajók tömegéből kiválva, a japánok felé indultak. A japánok azonban rettenetes ágyúzással fogadták s csakhamar visszavonulásra kényszerítették őket. Az ütököt félóra hosszáig tartott. Délben a japán hajók ismét elvonultak, alkalmassint szén-állomásukra, mely Port-Arthurtól keletre, mintegy százötven kilométernyire van. Az orosz hajók veresége igen nagy. A *Poltava* csatahajón harminc centiméter nagyságu rést ütöttek a vízvonalon alatti; három orosz matróz, akinek a rést be kellett volna tömnie, vízbe fullt. A *Jara* páncélos cirkálóhajót az erődből lötték meg; az agyugolyó a kormány közelében furódott a hajóba. Két más orosz hajó, mely a japánokat üldözni akarta, igen veszedelmes sérüléseket szenvedett.

A lapok jelentése szerint a *Port-Arthur* előtt megsérült orosz hajókban okozott kár sokkal nagyobb, mint az első tudósítások feltüntették. A *Rebican* és a *Czarevics* annyira megrongáltattak, hogy csak a part közelsége miatt nem morültek el. A *Poltava*t a vízvonalon alul érte egy löveg és pedig úgy, hogy azonnal harképtelenné vált. A *Diana* kormányát az orosz parti erődök egy golyója sértette meg. A *Novi* és *Askold* nagyon messzire merészkedtek ki a nyílt tengerre és több lövés után, amelyet a japánok rájuk irányítottak, szintén súlyosan megrongálva vonultak vissza.

A japán hajók eltávoztak, hogy szemet vegyenek fel, de minden pillanatban újra megjelenhetnek *Port-Arthur* előtt, hogy a bombázást folytassák. Az orosz hajóraj a japánok port-arthuri torpedótámadása után teljesen megzavartott. Az orosz tüzérek nem tudtak magukhoz térni a meglepetéstől és tonnaszámar lövedékekkel és irány nélkül mindenfelé a gránátokat, a céllal, hogy a japán hajókban kárt tettek volna. Az éjjeli támadás erkölcsi sikere a lövésváltásban még másnap is érvényesült. A japánok nyugodtan és teljes bizalommal lötték, az orosz golyók pedig minden eredmény nélkül röpöktek.

A csemulpoi diadal.

Berlin, február 11.

A japán követség Tokióból újabb részleteket kapott a japán hajóraj csemulpoi győzelméről. E szerint február 8-án néhány japán szállítóhajó, melyet nagy flotta kísért, Csemulpóban katonaságot akart partra szállítani. A partraszállást az az orosz hajók megakadályozták. Néhány japán hajó erre körülhajózta a kikötő bejáratát védő szigetet, amely mögött két orosz hadihajó talált. Az oroszok igyekeztek a japánokat torpedókkal elűzni, de sikertelenül. A következő éjjel ellenségeskedés nélkül mult el. Másnap, február 9-én reggel *Uriu*, a japán flotta parancsnoka fölszólította az orosz hajókat, hogy tizenkét óráig hagyják el a kikötőt, mert különben megtámadja őket. Minthogy ennek a fölszólításnak nem engedelmességek, pontban tizenkét órakor megkezdtek a japánok a támadást. Délután negyed ötkor a *Korejec* orosz hajó elmerült. Azt hiszik, hogy maga az orosz parancsnok merítette el hajóját, látva helyzetének tarthatatlanságát. A *Varjak* orosz páncéloshajó este süllyedt el, mert egy lövés a vízvonalon alatt érte. A hajó legénységét a francia *Pascal* hajó mentette meg. A japánok partraszállásának most már mi sem állta útját s a partraszállás minden incidens nélkül meg is történt.

London, február 11.

A csemulpoi csatáról a *Daily Express*nek ezeket jelentik: Egy japán flotta *Uriu* tengernagy parancsnoksága alatt elindult Csemulpóba, hogy ott hat szállítóhajóról hutezer gyalogost szállítson partra. Amikor a *Varjak* és *Korejec* orosz hadihajók látták, hogy a nagy japán hajóraj ellen nem tudnak küzdeni, el akartak menekülni, de a parancsnokok aztán megdondolták a dolgot és

torpedónaszádokat küldtek a japánok elé, hogy utjukat elvágják. Az orosz hajók megkezdtek a tüzelést, aminek azonban semmi eredménye sem volt, úgy hogy a két orosz hadihajó kénytelen volt a kikötőbe visszatérni. E közben beesteledt és a japán hajók éjjelre a kikötőn kívül foglaltak állást. Másnap reggel fölszólította *Uriu* az orosz parancsnokokat, hogy hagyják el a kikötőt, mert különben meg fogja őket támadni. Erre a *Varjak* igyekezett a lövőtávolságból kikerülni, de két japán hajó üldözése vette s addig bombázta, míg meggyuladt és fölrobbant. Ekközben az ágyúzását is meggyuladt és fölrobbant. Az elesettek és vízbefutak számát nem tudják. A japánok egyetlen embert sem vesztek.

New-York, február 11.

Az *Associated Press*nek San-Franciscón át jelentik *Nagazakiból*: A *Varjak* nevű orosz cirkálóhajó nem süllyedt el, hanem a japánok elvették és *Sasekóba* vitték. A *Port-Arthurnál* megsérült orosz hajók kivül a japánok még két hajót foglaltak el.

London, február 11.

A *Times* jelenti *Szjőuból*: Kedden kilenc japán szállítóhajó érkezett Csemulpóba mintegy 2500 emberrel. Az éjjel egy japán ágyúzásad indult ki Csemulpóból.

Berlin, február 11.

A *Wolf-ügynökség* jelenti Tokióból e hó 10-ikéről: Hivatalos jelentések szerint orosz részről előbb kezdtek az ellenségeskedést, mint japán részről. 8-ikától 9-ikére virradó éjjelre tette az első lövést a *Korejec* nevű orosz torpedóágyúzásad Csemulpo mellett japán torpedónaszádokra, amelyek japán szállítóhajókat kísérték.

Újabb japán győzelem.

London, február 11.

Éppen most érkezik a hiteles hír, hogy két orosz cirkálóhajót a japán flottával rivott ütközetben elsüllyesztettek.

Egy japán kudarc.

London, február 11.

A *Central News* közli: A japán flotta tegnap *Port-Arthur* közelében a partvidék néhány pontján a cirkálóhajók ágyutüzének védelme alatt csapatokat akart partraszállítani, de nem sikerült.

Orosz diadal (?)

Péturváról az orosz flottának nagy győzelméről érkezik hír. Más táviratainkban még nyoma sincs az ütközletnek sem, amely az orosz fegyvereknek dicsőséget szerzett. Több, mint bizonyos, hogy a péturvári távirat csak európai közvélemény megtévesztésére van számba, hogy más irányban befolyásolja annak hangulatát. Az orosz győzelemről regéli távirat egyébként így szól:

A lapok különkiadásban adják hírül, hogy az orosz hajóhad *Port-Arthur* körül nagy tengeri győzelmet aratott és a japánok vesztesége nagy. Egy páncéloshajót, két gyorscirkálót az orosz torpedók megfirtak és azok aztán *Veijhejev* körül elsüllyedtek; két japán torpedóhajót halomra lövöldöztek, kettőt pedig elsüllyesztettek az orosz hajók; két japán torpedónaszádnak nyoma veszett. A japánok közül 19 tiszt, 117 közkatona meghalt és 200 megsebesült. A győzelem híre itt nagy lelkesedést keltett.

Japán haditervek.

Tokio, február 11.

Japán vasárnap megszállotta *Mazampó* és meg szándékozik a helyet erősíteni, hogy ott támaszpontot nyerjen hajóhada és katonasága számára.

Páris, február 11.

A londoni japán követ a *Matin* munkatársának azt mondta, hogy minden pillanatban vár táviratot, amely szerint az orosz és japán csapatok a *Jalu folyónál* összeütköztek.

Felrobbantottak egy vasúti híd.

London, február 11.

A *Daily Telegraph*-nek jelentik *Sanghainál* tegnapi kelettel: Hír szerint a japánok a mandsuországi vasut egyik hidját felrobbantották, miközben harminc orosz élet vesztette. Japán kémek műve volt ez, akik nagy számban tar-

tózkodnak mandsu földön. Azonkivül fegyveres bandák is vesélyeztetik a vasutat és a táviróvonalakat. Már eddig is több táviróvonalat megrongáltak.

Elfogott hajók.

London, február 11.

A *Daily Mail*nek táviratozzák Tokióból: *Szjőuból* japán csapat érkezett. A *Szai Jen* és a *Hei Jen* japán cirkálóhajók két nagy orosz hajót foglaltak el és pedig az önkéntes flotta *Jekaterinoszlav* nevű szállítóhajóját és a kínai keleti vasut *Argun* nevű gőzöst. Az *Argunt*, amely utban volt *Vladivosztkból* *Nagazaki* felé és csekélyszámu fegyvert vitt magával, *Fuzan* közelében foglalták le. A *Daily Mail* *nagazakii* távirata szerint a *Jekaterinoszlav* és *Argun* nevű gőzöskéket, valamint négy orosz bálnavadász-hajót *Szaszekóba* vitték.

London, február 11.

A *Daily Telegraph* *nagazakii* táviratot közöl e hó 6-áról, amelyben az áll, hogy a japánok a napokban a *Silka* és *Mandsuria* nevű orosz gőzöskéket, valamint a *Szeipner* nevű norvég gőzöst, mely egy orosz háznak áruit vitte, lefoglalták. Ezekon kivül a japánok hatalmukba ejtették a *Mukden* nevű orosz gőzöst *Sasekóban* és a *Szeulisz* nevű norvég gőzöst is. Tokióval való értekezés után még az éj folyamán szabadonbocsátották az összes hajókat.

Triest, február 11.

A *Mongolia* és *Mandsuria* gőzöskék, amelyek a japánok az oroszoktól elvettek, ikerhajók. Mind a kettőnek 4450 tonna tartalma van. A hajók a *Stabilitamento* *Teencoban* készültek s négy millióba kerültek.

Berlin, február 11.

A *Wolf-ügynökség* jelenti Tokióból: Február 9-éről kelt császári rendelet szerint nem veszik el azokat az orosz kereskedelmi hajókat, amelyek február 16-ig elhagyják Japánt, valamint azokat, melyek február 16-ig a nem-japán kikötőkből közvetlenül uton indulnak Japánba és japán rakományuk letévése után elhagyják és betartják visszamenetelük megszabott irányát. Föltétlenül az van kikötve, hogy a hajókon nincsenek olyan javak, amelyeknek behozatala tilos és nem folytatnak hadicsempészetet.

Nincs már orosz hajóraj.

London, február 11.

Az itteni lapok uijongva hirdetik, hogy Oroszországnak nincs több tengeri hadereje. A port-arthuri és csemulpoi csatákban ugyszólván egész flottája tönkrement.

A *Daily Telegraph* azt írja, hogy az orosz flotta, amely egy héttel ezelőtt a papiroson az összes flották között a harmadik helyet foglalta el, tönkrement s Oroszországnak ma már nincs joga ahhoz, hogy egyáltalán a tengeri hatalmak közé számítsák. A *Port-Arthur* előtt levő hajók ötven százaléka immár harképtelen és a négy gyönyörű cirkálóhajó, amely tegnap *Vladivosztkból* elindult, nem kerülheti el azt a sorsot, hogy a japánok vagy elfogják vagy elpusztítsák. Ezzel a tengeri hadjárat el van intézve. A *Standard* is meg van győződve, hogy az orosz flotta nem jöhet többé figyelembe. Ez a lap bámulja a japánok kitűnő kémszolgálatát, ügyességét és bátorságát, amit azzal is bebizonyítottak, hogy minden nehézség nélkül csapatokat tudtak Koreába szállítani. A *Times* még tartózkodó és előbb be akarja várni a szárazföldi ütközetet, amelyről minden pillanatban érkezhetik hír.

A khinaiak Oroszország ellen.

London, február 11.

A *Daily Mail* jelenti *Csüfuból*: *Mandsuriában* 10,000 főnyi reguláris khinai katonaság van. Hír szerint meg akarják támadni az orosz vasúti kordont.

London, február 11.

A *Daily Express*nek jelentik *Pekingből*: Az özvgy császárné rendkívül izgatott az események miatt. A katonai parancsnokok az összes rendelkezésre álló csapatokat a mandsu határra szállították.

Pétórvár, február 11.

A *Neues Wiener Tagblatt* tudósítója előtt egy kiváló állású pétervári diplomata akként nyilatkozott, hogy az európai hatalmak *pekini* képviselői, köztük az orosz követ is nagyon aggodnak. A pétervári diplomata megbízható forrásból arról értesült, hogy a *khinai kormány el van tökölve 200 000 boxert küldeni Mandzsurába, hogy a vasutakat lerombolják.* Kétségtelen, hogy Khina csak szinleg akar semleges maradni s azért küldi a boxereket, hogy majd esetleg azzal védekezhessék és mentegetőzhessék, hogy a boxerek lázadárát nem volt módjában levetni. Az a mai keletű jelentés, amely azt adja hírül, hogy a japán csapatok fenyegetik a mandzsuriai orosz vasutvonalat, tulajdonképpen ugy értendő, hogy a boxerek előháda már odaérkezett és megkezdte a rombolást.

Oroszország készülődése.

New York, február 11.

Kharbinből azt jelentik, hogy *Kuropatkin* orosz hadügyminiszter már odaérkezett, hogy átvegye az orosz szárazföldi hadsereg fővezérletét.

Pétórvár, február 11.

Hivatalosan jelentik, hogy tegnap parancsot adtak szibériai hadtest létesítésére. Az e hó 9-én kelt intézkedés elrendeli, hogy az ezidőszert mozgócsapatok második *Veresen-Butsing*-a, második *Dsitás*-a, második *Mercsincs*- és a második *Argun*-ezredből, amelyek a bajkálontuli kozáksereghez tartoznak, bajkálontuli kozákhadosztály alakítandó.

A 3. szibériai hadtest alakítására vonatkozólag azt jelenti a *Ruszkij Invalid*, hogy ahhoz a 3., 4. és 9. kelet-szibériai lövészdandár tüzérségével együtt egy bajkálontuli kozákdandár és a 3. kelet-szibériai szappór-zászlóalj tartozik. *Alexejev* helytartót feruházták a távol Kelet összes szárazföldi és tengeri hadereje főparancsnokának jogaival. Az 1., 2. és 3. szibériai hadtest az 1. szibériai gyalghadosztály és a bajkálontuli kozáksereg egyes részeit a mandzsurországi hadsereg állományába illesztették bele.

London, február 11.

Az uton lévő összes orosz hadihajók, köztük három cirkálóhajó, egy nagy sorhajó és több torpedóhajó, parancsot kaptak, hogy haladéktalanul térjenek vissza Oroszországba. A *Morning Post* azt írja, hogy az oroszok kezdettől fogva tudták, hogy a tengeren nem bírnak a japánokkal, és ezért kevés jelentőséget tulajdonítanak az eddigi vereségeknek.

London, február 11.

Pétórvárról jelentik, hogy *Kurimo* japán követ a követség tagjaival onnan elutazott Berlinbe. A pályaudvaron nagyszámú közönség gyűlt össze, de ellenséges tüntetés nem volt.

Pétórvár, február 11.

A szibériai vasút munkálatait tegnap megkezdtek. Attól tartanak, hogy nem lesz elegendő vasúti talpa. Az orosz távirati ügynökségnek jelentik *Irkuksk*ból e hó 10-éről: A befagyott *Bajkál tóra* február 28-áig fel kell rakni a simut. A vállalkozónak annyiszor 3000 rubelnyi díjat biztosítottak, ahány nappal előbb fejezi be a munkálatait, mint az eredetileg kitűzött határidő.

London, február 11.

A *Daily Mail*nek jelentik *Csifuból*: Ötven ezer orosz katonai állépett a *Jalu* folyón és koreai területen nyomul előre. Japán előőrsk bevonultak Szjoulba és koreai nyelven manifesztumot adtak ki, amelyben a lakosságot nyugalomra intik.

A hangulat Oroszországban.

Pétórvár, február 11.

Az orosz lakosságra lesújtó hatást tett a hír, hogy a japán torpedók három elsőosztályú orosz hadihajót megromgáltak, szakkörökben pedig élesen ellentét a hadvezetőség érthetetlen vigyázatosságát. Nem tudják megérteni, hogy a japán hajók hogyan közeledhettek észrevétel nélkül a kikötőig, amikor pedig Port-Arthurt tizenhét erősség veszi körül, amelyek óriási ősszgekbe kerültek. Pétervárot bizonyosra veszik, hogy a japán flotta megszállotta *Vejhajvej* kikötőjét s onnan indul ki Port-Arthur ellen irányuló operációjára. E miatt nagy az elkeseredés Anglia ellen, amely a kikötőt bérben bírja. Angliának persze e miatt nem lehet szemrehányást tenni. annál inkább azonban a khinai kormánynak, amely türi a dolgot. Bár a japánok támadása kétségel nélkül megzavarta az

oroszk haditervét, szakkörökben azt hiszik, hogy *Alexejev* admirális nagy tapasztalata következtében ezt a lehetőséget is figyelembe vette. A városban a legkülönbözőbb híresztelések keringenek. Majd azt híresztelik, hogy a *Czsurevics* egész egységével együtt *elsüllyedt*, majd ismét, hogy a japánok *sulyos vereséget* szenvedtek. A hírek szerint változik a lakosság kedve is. Az egészségi szolgálat terén lázas tevékenységet fejtenek ki. A *Vörös-Kereszt*-egyesületnél sok orvos és apáca jelentkezik. Mindennap óriási mennyiségű kötőszert, orvosságot és kórházi felszerelést küldenek Kelet-Ázsiába. A pályaudvarokon, ahol egyre indulnak katonai vonatok, megrendítő jelenetek folynak le. Jellemző a hangulatot, hogy egy újság ankétét rendezett arról a kérdésről, hogy vajon az oroszok szívesen harcolnak-e a japánok ellen. A beküldött válaszok azt látszanak bizonyítani, hogy az orosz közvélemény általában a háború mellett van és nagyon el van keseredve a japánok ellen.

Kiev, február 11.

A város utcáin tegnap este a nép a késő éjjeli órákig hazafiasan tüntetett. A tömeg azt kívánta, hogy a városház erkélyén állítsák ki a cár képét és amikor kívánságának eleget tettek, leírhatatlan lelkesedéssel üdvözölte a képet. Tiszteket felkaptak és körülhordozták az utcákon. A tömeg előtt nemzetiszínű lobogós emberek mentek. A francia konzulátus előtt lelkes ovációk voltak. A zene felváltva az orosz nemzeti himnuszot és a *Marseillais*et játszotta. A tömeg magatartása kifogástalan volt.

Az amerikai akció.

London, február 11.

A *Reuter*-ügynökség arról értesül, hogy a japánok még nem kaptak előterjesztést Khina semlegességének biztosítását illetőleg, amit az Egyesült-Államok miniszterelnöksége iníciált. Japán azt kívánja, hogy Khina semlegessége biztosítva maradjon. A semlegességet azonban nehezen lehet majd Mandzsurországra is alkalmazni. Ezzel Japán hadműveleteire nézve megkötné kezét, ha Oroszország ezt a khinai földrészt nem irtené ki.

Franciaország semlegessége.

Páris, február 11.

Az egész közvéleményt rendkívül izgatja az a kérdés, milyen magatartást követ Franciaország a háborúval szemben. Senki sem kételkedik benne, hogy Franciaország a legszigorúbb semlegesség álláspontjára fog belyezkedni. Az angol lapok támadásaival szemben utalnak arra, hogy a *Pascal* francia hadihajó csak a humanizmus szellemében járt el, miután a *Varjak* és *Koreec* személyzetét felvette. De Franciaország ügyelni fog arra, hogy a *Pascal* által megmenekült orosz tengerészek ne vehessenek többé részt az ellenségeskedésekben.

A *Radicalban* *Ranc* ezt írja: Aggódva kérdezi az ember, milyen hatással lesz a háború Franciaországra. Nézetem szerint kegyetlen éle volna, ha az orosz szövetségnek, amely nekünk Németország támadása esetén hatalmas támogatást nyújtana, az volna az első hatása, hogy segítenünk kell az oroszokat Japán leverésében. *Bismarok* mondta ki e szavakat: Mindez nem éri meg egyetlenegy pomerániai gránátos csontját sem; én is azt mondom: Mindez nem éri meg az idegen-légió egyetlenegy elzászi katonájának csontját sem.

Páris, február 11.

A nacionalista *Presse* keményen támadja a szocialista képviselőket, kik állítólag a kamara folyosóin kifejezték az orosz ellenes érzelmeiknek és a japánok győzelmei telett való örömeiknek. *Jaurés* a miniszterelnöknek Franciaországnak az orosz-japán konfliktusban való magatartását illető megnyugtató nyilatkozatai dacára víát akar kezdeni hogy a kamarát nyit színvallásra bírja, hogy tuduillik az intervenció, bármely események következzenek is be, határozottan visszautasíttassék.

Pétórvár, február 11.

Hivatalosan köztudomásra hozzák, hogy az orosz alattvalókat, valamint a japáni orosz misszió és orosz konzulátus épületeit a háború idejére Franciaországra bízták.

Toulon, február 11.

Hír szerint arra számítanak, hogy a francia hajóhadból megerősített hajóhadosztályt alakítanak. A hajógyárban több kirkálóhajó és torpedóüldöző hajó tellegyverzésre készülődnek. Egy cirkálóhajó és három torpedóüldöző utasítást kaptak, hogy készen álljanak a Kelet-Ázsiába való távozásra.

A hatalmak.

Madrid, február 11.

A kamara tegnapi ülésén *San Bernardo* külügyminiszter ugy nyilatkozott, hogy Spanyolország az orosz-japán konfliktusban semleges marad.

Köln, február 11.

A *Kölnische Zeitung* jelenti *Berlinből*: A *met császár* a Földközi-tengerre tervezett utjáról végképp lemondott.

Washington, február 11.

Oroszország felkérte az Egyesült-Államokat semlegességük kijelentésére. *Hay* államtitkár az illető nyilatkozat tervezetét Roosevelt elnök elé terjesztette aláírás végett. *Roosevelt* elnök elhatározta, hogy az Egyesült-Államok semlegesek maradnak az orosz-japán konfliktusban. Az erre vonatkozó proklamációt valószínűleg holnap teszik közzé.

London, február 11.

A mai titkos tanácsos írta alá *Edvárd* király Angliának az orosz-japán háborúban való semlegességére vonatkozó nyilatkozatát.

London, február 11.

A reggeli lapok tokiói jelentése szerint holnap báró *Kamuko* az Egyesült-Államokba, báró *Szukemacsa* pedig Angliába utazik. Mindketten fontos diplomáciai küldetésben járnak el.

Oroszország és Anglia.

Pétórvár, február 11.

A japánoknak *Vejhajvej*ből Port-Arthurra történt támadása arra bírja a *Noroje Vremját*, hogy utaljon arra, hogy az Angliától kibérelt pont a nemzetközi jog szempontjából ugy polgári, mint katonai tekintetben Anglia ellenőrzése alatt állónak tekintendő. Most bebizonyult, hogy ez a kikötő japán hadműveleti alappá változott át. Az angolok, átadva *Vejhajvej*t a japánoknak, megsértették a semlegesség alapvető szabályát. Ebből az következik, hogy *Vejhajvej*t ezentul a japán terület egy részének kell tekinteni és hogy Anglia elvesztette ama jogát, hogy *Vejhajvej*t tovább való sorsára vonatkozólag felmerülhető kérdések tárgyalásában résztvehet és hogy Oroszországnak joga van Angliától kárpótlást kérni ama közvetlen veszteségért, melyet az angol kikötőnek japáni hadműveleti bázissá történt átalakulásával szenvedett. Hasonló esetből kifolyólag Alabamában Anglia ugyancsak hibásnak találtatott.

A japán háborús kiáltvány.

Tokio, február 11.

Az Oroszország ellen való háború császári kiáltványnyal ma hirdették ki. A külföldi társaságokkal hivatalosan közölték a kiáltványt. *Sanghai-Vangból* távozott az orosz őrség. Az ott lévő postahivatalt a franciáknak adták át. *Juansikka* kiáltványt bocsátott ki titkos társulatok és lázít mozgalmak ellen. *Pekingben* a japánok külön kiadású lapokat osztanak ki, melyek győzelmi híreket tartalmaznak. Hír szerint a császár ma este részt szándékozik venni az amerikai nagykövetségen adandó dínern.

Tokio, február 11.

Ma történt meg a *hadüzenet*. A nyilatkozat indokolja, hogy Japánnak a fegyverekhez kellett folyamodnia, mert Oroszország Mandzsurországot állandóan elfoglalta, továbbá Oroszországnak koreai szándékai miatt az utolsó tárgyalások szándékos elhalasztása okából, továbbá azért, mert Oroszország a japán javaslatokat békülékeny értelemben nem akarta elfogadni és dacára annak, hogy a békét látszott akarni, mégis nagy hadikészülődéseket tett.

Japánok Soeulban.

Páris, február 11.

A *Havas*-ügynökség jelenti *Soeulból*: A Csempulóban partraszállított csapatokat *Soeulba* személyelték. A várost kis csapat szállotta meg, és ügyel a rendre. A csapatok nagyrésze a környéken táboroz.

Beszélgetés a londoni japán követtel.

London, február 11.

Hajashi japán követ ma fogadta a *Neues Wiener Tagblatt* levelezőjét, aki erről a beszélgetésről lapjának a következőket táviratozza:

Ma délután alkalmam volt félóra hosszág

beszélni *Hajashi* japán követtel, aki az orosz-japán konfliktusról higgadtan és tartózkodóan nyilatkozott. Elmondotta, hogy őt a háború kitörése megszorította, mert sok jóbarátja van Pétervárott. Fájdalom, meg nincsen olyan itélőszék, amely elé terjeszthető ügyét két olyan nemzet, amelyeknek igazuk van s mikor mindkettjüknek vitális érdekeik forognak kockán. Nincs ma még más megoldás, mint a háború.

Hajashi azt hiszi, hogy miután a japánok a tengeren bebizonyították fölényüket Oroszország felett, az oroszok szárazföldi helyzete Mandzuriában nagyon válságos lett s szinte tarthatatlan. Az orosz seregek hadműveleteit Kirintől Port-Arthurig folyton megzavarhatják a japán csapatok, amelyek a Jalu-folyót ellepték és a tengeren háboríthatatlanul kapnak segítő-sereget. Kétségtelen, hogy Port-Arthur a japán haderő hatalmába fog kerülni. Hogy Port-Arthur nem bevehető, az bizonyosodott a japán-kinai háborúban. S ha egyszer Port-Arthur a japánok kezén lesz, már akkor az oroszok őket nem verhetik ki onnan, mert a hatalmasabb japán hajóhad biztosítja megtartását.

Hogy mi lesz Port-Arthur bevétele után — folytatta *Hajashi* — arról ma még korai volna beszélni. Ha bevégeződik a háború, Japán nem gondol Mandzuria állandó megszállására, mert annak megtartása és megvédése drága volna.

Ami az *Egyesült-Államok* azt az akcióját illeti — ugymond a követ — amely arra irányul, hogy a hatalmak között bizottságok Kína semlegességét, arról hivatalosan nincs tudomásom; valószínűnek tartom, hogy a hatalmak ilyesmire hozzájárulnának. Japán már hetek előtt ajánlotta Kínának, hogy övja meg semlegességét, s önként kínálkozott, hogy támogatja Kínát neutralitásának biztosításában.

A csehek rokonszenve.

Prága, február 11.

A radikális közjogi-párt végre hajó-bizottsága dr. *Baza* elnöke alatt ülést tartott és a következő távíratot küldötte gróf *Lamsdorff*nak Pétervárra:

Ebben a pillanatban, amikor az orosz nép készül háborút kezdeni nyílt és titkos ellenségeivel a civilizáció és a humanizmus szent nevében, mi, a cseh nép gyermekei, szívből jövő rokonszenünket küldjük a nagy orosz népek. Adjon Isten diadalt az orosz népek a civilizáció javára és az egész szlávok érdekében.

A japán flotta vezéréi.

A diadalmas japán flotta vezető tisztjeinek egy része Angolországban kapta a kiképezését, de a többi is járt Londonban és tartózkodott ott, részint tanulmányok végett, részint valamilyen állásban, úgy hogy londoni körökben meglehetősen ismerik őket. Annál hitelesebbek tehát azok a jellemzések, amelyeket egy angol lap közöl rólok. A tengerészetiügyi minisztérium élén *Yamamoto* admirális áll. Elsőrendű szakértő, de neve nem igen szerepel majd a háborus eseményekben, mert nem parancsnok. A parancsnokság inkább *Togo* viceadmirális kezében van. Már mint kadét érkezett Londonba egy isko ahajón. Kiképezetése teljesen angol. A greenwichi tengerészeti kollégiumban végezte tanulmányait. A Kína ellen viselt háborúban kínálkozott alkalom arra, hogy képességeit kimutassa. Mint a *Maniva* cirkálóhajó parancsnoka egész sereg merész cselekedetet vitt véghez, elsüllyesztette a *Kovshing* nevű kínai csapathajót, amely akkor az első lövést tette. *Togo* most ötvenötödik évében van. Feketebarbusos és poszszakállas férfi, őstektintetű szeme vakmerőséget és vállalkozókedvet árul el. Mellette, mint vezérkari főnök, *Sima-mura* kapitány szerepel, aki egész az utóbbi időkig a *Hatsuse* csatahajónak volt a parancsnoka. A zászlósfisztek között *Kanimura* viceadmirális a legkiválóbb. A kínai háborúban mint az *Akicsuru* cirkáló parancsnoka tűnt ki és a békekötés után a tengerészeti akadémia igazgatója lett. Most lemondott erről az állásáról, hogy aktív részt vegyen az eseményekben. Hat cirkálóhajó parancsnoka, amelyek jelentős taktikai egységben működnek s amelyeknek felszerelését angol hajógyárakban *Kanimura* a legapróbb részletekig ellenőrizte. A hadosztályparancsnokok között *S. Deva*, *S. Urgu* és *T. Hashita* emelendők ki, akik teljesen tájékozottak vannak a hajók és a legénység állapota felől. Ott van végül *Ito* márkai (nem a hasonló nevű államfő). *Ito* márkai admirális főparancsnok volt a kínai háborúban és ő vitte győzelemre az akkor még gyöngye japán flottát. Az ő tanácsadása ebben a háborúban is bizonyára értékes lesz a japánok számára.

Mint félhivatalosan jelentik, a közös hadügyminisztérium két katonatisztet küld a kelet-ázsiai harcra, egyet a japán és egyet az orosz főhadiszállásra. A tengeri hadműveleteket gróf *Colorado-Mansfeld* Jeromos sorhajóhadnagy fogja

végigkísérni, akit néhány nap előtt neveztek ki tengerészeti attasénak a tokiói osztrák-magyar követtséghez.

HIREK

Magyar tudós külföldön.

Megint egygyel több ama magyarok száma, akiknek értékére külföldi elismerés világít rá. Köztünk jártak, lelkük itt a honi legelőben termékenyedett meg nagy eszmékkel és mi közömbös megnemértéssel haladtunk el mellettük. Nagy gondolatokat hirdettek? Világra szóló felfedezésekről papoltak? Kacagunk és kikacagunk belőlük a meggyőződés látorságát, üldöztük őket és kiüldöztük külföldre, egy jobb világba, ahol az érdem homlokára könnyebben terem babékoszoru.

Most is ime dr. Schmidt Jenőnek, a mi vérünkbeli való magyar embernek, a tübingai egyetem tanszéket ajánlott föl és a magyar tudós nemzetkára német földön hirdeti magasztos tanszékét. Kérdezzük csak meg honfitársainktól: ki az a Schmidt Jenő? Azt felelik rá, hogy anarkista. És ennek a szónak a bombaszagu horderejéhez képest ráncba szökik a szemöldökük, megjegyezvén:

— Veszedelmes ember.

Nem sokáig kell olyan szittyát sem keresni, aki egyáltalán nem tudja, ki legyen ama bizonyos Schmidt, és kevesen, nagyon kevesen fogják rá mondani:

— Erős legény, mély filozófus.

Mert erős legény ám ez a dr. Schmidt Jenő! Nem közönséges koponya és csupa farradhatatlan tudniskarás. Mint kataszteri írnok kezdte meg pályafutását. Azonban már akkor is csak a hivatalozásban volt beamter, ott-hon, a maga tudós egyedülvalóságában nagy szociológiai és filozófiai problémákkal vívott kemény tusákat. Megemésztette az összes számított filozófiai rendszereket és oly biztosan járt a nagy gondolkodók csarnokában, hogy Hegelről szóló tanulmányával első díjat nyert a berlini filozófiai társaság pályázatán. Azért, ha a zombori utcákon sétált, senki se látott benne egyebet egy kis, jelentéktelen írnoknál. Sőt ha társaságban gondolataival föllemelkedett az apró helyi hiúságokon, bizonyára alaposan ki is nevétték. Böcs ember: boldog ember. És körülbelül ez a vélemény lapangott a publikumban akkor is, mikor a fővárosba vetődve, kissé kibonthatta a szárnyait és neves, próbaviselt, német tudósokkal mérte össze eszméit. Szóval, semmiképp sem jutott eszünkbe, hogy büszkének kellene lennünk dr. Schmidt Jenőre. Az meg, hogy a mélyére nézzünk filozófiájának, éppenséggel távol állt tőlünk. Hiába, a filozófia a magyar szerint nem étel. Megmondta már Deák Ferenc, hogy a filozófia olyan, mint a só: mindenhez jó belőle valami, de magában nem enniváló.

Schmidt Jenő pedig dolgozott tovább. Tanult folyton és tanított folyton. Az igaz, hogy tanításai inkább a németek közt érvényesültek, de azért alighanem egész jól érezte magát hazájában. Ha nem is méltányolták, békében hagyták legalább. Az igazságügyi-minisztériumnál egy kis könyvtárrai állásban huzta meg magát és csak úgy mellékesen hatalmas munkákat röpitett világgá.

Agyának szakadatlan forrongása rávezette Tolsztoj elveire. Testétül-lekестül tolsztojánus lett és 1892-ben kiadta *Krisztus istensége a modern ember szellemében* című munkáját, egyszerre magyar és német nyelven. Ebben, valamint a *Szellem vallásában* és a később szerkesztett *Állam nélkül* című hetilapjában rettenthetetlen radikálizmussal idealista-anarkista tanokat hirdetett. Hej, hogy kimozdultunk erre a közömbösségünkbe! De nem ám, hogy megcáfoljuk, hanem hogy le-torkoljuk. Ekkor kezdett nálunk hirre kapni dr. Schmidt Jenő. A veszedelmesség északi fényében már beszéltett magáról. De nem volt benne köszönet. Kikiáltották közveszé-

lyes anarkistának. A rendőrség állandóan bombát szimatolt a zsebében, míg a szkeptikusok, akik nem tulajdonítottak fontosságot reformszemlének, lemosolyogták. Ennek hiányzik egyik kereke — mondták. — És ugyancsak élvező bálmalatt olvasták Tolsztoj iratait! A nagy orosz vignetájával bevették mindazt, amit hol hideg göggel, hol handabandázó fölháborodással dobtak vissza a nem kiosi magyarnak. A pezsgő úgy jó, ha francia, az ideális-anarkista eszme, ha orosz.

Hát bizony kudarcot vallott nálunk Schmidt Jenő. Le kellett mondania hivataláról is, ami valószínűleg nem bántotta annyira, mint az, hogy tudományos becsvégyát lépten-mozdon meghurcolják. És a sebet, amelyet a magyar föléletesség ütött rajta, ime most a német alaposság hegeszti be. A tübingai egyetem, méltányolván dr. Schmidt Jenő becsületes és izmos filozófiai múltját, kathedrát ajánlott föl neki, ahonnan szabadon hintheti el igéit a fogékony ifjuság jelkébe.

Lénárt, Kont Ignác, Stein Lajos sem boldogultak hazájukban, míg külföldön dicsőséget szereznek a magyar névnek. Dr. Schmidt Jenő is azzal a fölemelő érzéssel foglalhatja el tanszéket, hogy nemes bosszúval fizeti majd vissza azokat a keserű napokat, amelyeket hazája szerzett neki...

d. m.

Budapest, február 11.

— BUDAPESTI NAPLO. Február 15-ikén

új előzetes nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetese ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. Hieronymi Károly kereskedelmiügyi miniszter ma este Bécsből Budapestre érkezett.

— A hercegprímás nevenéje. Vaszary Kólos hercegprímás holnap, pénteken üli 72-ik születésnapját. Már ma is sokan jártak a primási palotában, hogy üdvözléseiket átadják. A hercegprímás levő beteg s így csak a kitett íveken jelentkezhetnek a gratulálók.

— A király állapota. Bécsből ma teljesen megnyugtató híreket kaptunk királyunk állapota felől. Fájdalmi csökkentek és éjjeli nyugalmát sem zavarta meg semmi. Ő felsége, szokása szerint, ma reggel is korán fölkel és elintézte az államügyeket. Néhány napig még pihenőre és kíméletre van szüksége. Háziorvosa, *Kerzl*, ma deléltől megvizsgálta ő felségét és konstataulta, hogy reumatikus hátfájaldalmain kívül egyéb baja nincs. Ő felsége néhány nap múlva már el is hagyhatja szobáját.

— Kossuth Ferenc betegsége. Kossuth Ferenc betegségeben lényeges javulás állott be, fájdalmi és tarós láza megszűnt, de azért kezelő orvos dr. Müller Kálmán egyetemi tanár véleménye szerint még két hétig kénytelen lesz az ágyat őrizni. A beteg masszírozásokat használ, amit dr. Arányi Zsigmond végez. Kossuth Ferencet sokan látogatják képviselő-társai, barátai és tisztelői.

— Az orosz nagykövet és a japán követ, Bécsben a német nagykövethel tegnap este fényes ünnep volt a mecklenburg schwerini nagyherceg tisztelőtérére. A soiréen megjelent a császárvárosban lévő egész diplomáciai kar, a főrangú világ, a Bécsben ülésező magyar delegáció sok kiváló tagja. De a legjobban föitunt két vendég: az orosz nagykövet és a japán követ. Figyelték, lesték, fogtak-e találkozni: a nagy sokaságban elkeveredett a két diplomata.

— Kossuth-szobor. A nemzetiégi falvak közé ékelt torontálmegyei *Üldén* gyűjtést rendeztek Kossuth-szoborra. A bronz mellszobrot már meg is rendelte a szoborbizottság. A leleplezést tavaszra tervezik.

— Tisza Lászlóné temetése. Nagyváradról táviratozzák, hogy Tisza László özvegyét ma delután temették *Geszten*. Jelen volt a grószlós család tagjai közt gróf Tisza István miniszterelnök is. A szertartást Szabó István geszti ref. lelkész végezte, mire a holttestet a családi sírboltban örök nyugalomra helyezték.

— Kitüntetés. A magyar népművelés egyik buzgó harcosát, *Ember* Károlyt, a bibornok hercegprímás leterjesztésére X. Pius pápa a Szent Gergely-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

— Felolvasás. A Lipótvárosi Demokrata Kör Akadémia-utca 11. számú helyiségében e hó 13-án, szombaton *Fekete József* tart előadást *Igaz erkölcsök* címmel. A felolvasás 8 órakor kezdődik.

— **Szenzációs letartóztatás. Kecskemérről** azt a feltűnést keltő hírt jelentik, hogy dr. Horváth Adámot, városi főügyészt, a város I. kerületének volt országgyűlési képviselőjét sikkasztás miatt letartóztatták. Dr. Horváth Adám, a sikkasztás kiderítése után eltűnt Kecskemérről, mire a rendőrség körözés-levelet bocsátott ki ellene. Tegnapelőlt Horváth Adám Szabadkára érkezett és a *Nemzeti-Szabó*-ban szállott meg. A szabadkai rendőrkapitány, *László Géza*, azonnal ráismert athléta alakjáról és megszólította:

Főügyész ur ön az, ugy-e bár?
Horváth Adám eleinte tagadta, de később beismerte, hogy igenis ő a körözött. Erre az alkaptány rögtön felügyelet alá helyezte, azután sürgősen intézkedést kért Kecskemérről, honnan azt a választ kapta, hogy tartóztassa le Horváthot. Azután átszállították az ügyészséghez. Ma délután két órakor *László* alkaptány két detektívvel a vasúthoz kísérté és hazaszállította a Kecskemétre, ahol a fogházba helyezték el. A letartóztatott az egész uton csendesen viselkedett.

Horváth Adám esete Budapesten is, politikai körökben mély megdöbbenést okozott, mert bár több év előtt maradt ki a parlamentből, de rokonszenves képviselői szereplésére még mindenki visszaemlékszik. A függetlenségi pártnak legtehetségesebb tagjai közé tartozott és az egyházpolitikai harcok idején ő is kivált a Pötvös csoportból. Utóbb betegkedése miatt nem vállalt mandátumot és a kecskemétiak a most 43 éves férfit főügyésszé választották.

— **Berzeviczy miniszter a Theresiánumban.** *Berzeviczy* Albert válas- és közoktatásügyi miniszter ma meglátogatta a bécsi Theresiánumban és ez alkalommal lelkes, mély benyomást keltő beszédet mondott az intézet növendékeihez. A közoktatásügyi miniszter szorgalomra, kötelességteljesítésre, vallásosságra buzdította a tanulófjúságot, kövendő példát gyanánt állítva elébbük a Theresiánumban legmagasabb pártfogóját, a királyt. Majd különös súlyjal kötötte az ifjúság szívére a hazaszeretet ápolását, kérve őket, hogy hazájuk földjén kívül s tulnyomóan nem-magyar tanulórsaik közt nevelkedve, ne feledkezzenek meg egy percre sem arról, hogy magyarok. A hazai iránti ragaszkodásból folyó első kötelesség gyanánt a hazai nyelv. irodalom és történet ápolását, második gyanánt pedig a nemes gondolkodást és a nemes viselkedést jellelte meg a miniszter, mint amely-lyel becsületet lehet szerezni a magyar névnek. A pompás beszéd mély hatást tett az intézet magyar ifjaira. A közoktatásügyi miniszter a tegnapi napot arra is fölhasználta, hogy *Rainer* főhercegnél, *Mária Terézia* főhercegnőnél, *Mária Annunziata* és *Mária Jozefa* főhercegnőknél tisztelegjen. Délután négy órakor a miniszter gróf *Goluchowski* külügyminiszterrel érkezett.

— **Kimigayo.** Minden érdekes most, ami Japánra vonatkozik. Minden egyéb esemény elhalványul, vagy legalább is másodrendű érdekességé degradálódik a háború mellett. Ennélfogva figyelemre számíthat most a *Kimigayo* is, ami nem más, mint a japánok nemzeti himnusza. Egyszersmind a legrégibb és legrövidebb nemzeti himnusza. A *Kimigayo* tartalma körülbelül ez: „O, add isten, hogy uralkodónk uralma ezer évig tartson és azontul is még nyolcezer évig, míg a sziklák el nem porladnak s a moha ki nem veszik!” Ez a nem himnusza nem az új kor születésén. Ős idők óta van már meg, de Japán hivatalos himnusza csak akkor lett, amikor Japán az európai kultúrának nyitotta meg a határait.

— **Az athléta-bál.** A Royal-szálló termeiben ma éjjel zajlott le a arsang egyik legszebb mulatsága: az athléta-bál. Hagyományos fényesség, tisztelen hangulat, az arisztokrácia jelenléte az athléta táradhatatlan táncoskedve, és — akikről legelőször kell megemlékezni — az elegáns hölgyszorú adta meg a keretét a harminc év óta méltán híres mulatságnak.

— **Kirner Károly hatála.** Az elhunyt apát-plébános holtteste ma estig díszes ravatalon nyugodott a *Váci-utcai* plébánia épületben. A ravatalt sokan keresték föl. A koporsót este átvitték a belvárosi plébánia templomba ahonnan holnap, pénteken délelőtt temetik el.

— **Kilépelt apáca-főnöknő.** *Temesvárról* jelentik, hogy ott nagy feltűnést kelt a gyárvárosi apáciskola főnöknőjének, *Mária Hermána* nővérnek a *Miasszonyunkról* nevezett iskolanővérek rendjéből való kilépése. Lippára helyezték át s mivel ez ellen hiába tiltakozott, letette az apácarubát s Boszniába utazott rokonaihoz. A kilépési főnöknő 55 éves és *Doroszló* Máriának hívják.

— **Istentisztelet.** A pesti izraelita hitközség dohány-utcai templomában a péntek esti istentisztelet további intézkedésig 5 órakor kezdődik.

— **Adakozás. S. L. né Lőcséről** az ingyen tej javára 5 koronát, az ingyen kenyér javára 5 koronát küldött hozzánk. A jótékony adományt reuditeési helyére juttatjuk.

— **Házasságszédelgő honvédőhadnagy.** A fővárosi rendőrség érdekes házasságszédelgési pörben folytat vizsgálatot. *Ferenecz* András honvédőhadnagy a múlt év elején megismerkedett egy előkelő fővárosi családból származó özvegyasszonnyal, akinek udvarolni kezdett. Az urinőnek tetszett is a daliás katonatiszt, aki elhittette vele, hogy valami biztonsági lakatot talált fel s ezen a révén 50.000 koronát csalt ki tőle. Azt mondta *Ferenecz*, hogy a pénzzel Brüsszelbe megy s ott a lakatgyár oéljaira részvénytársaságot alakít. Eleinte irt onnan az urinőnek, de később elmaradtak a levelei. Az urinő erre a rendőrséghez fordult. A vizsgálat kiderítette, hogy *Ferenecz* a pénzt még Budapesten elmulasztta, egyrészt pedig adósságait fizette ki. Mikor *Ferenecz* Brüsszelben megtudta, hogy a budapesti rendőrség keresi, Párisba szökött. Innen később visszament Brüsszelbe, ahol a *Wulf*-kirkuszba állott be istállólegénynek. Iszákossága miatt innen is elcsapták, úgy, hogy most a legnagyobb inségben él.

— **Főelővásás az Iparegyesületben** Az Országos Iparegyesület összes szakosztályai ma este lovak *Falk* Zsigmond elnöksége alatt ülést tartottak, amelyen dr. *Szalai* Mihály *Önállóság* a közönségekben címen érdekes és tanulságos elővilasást tartott. Felvetette azt a kérdést, hogy a közönségekben ülést tartani a vállalkozás, ha hozzá utának. A kérdésre tagadólag válaszolt. *Gravamiális* politikát csinálnak, sirunk és panaszokunk a helyet, hogy ténnek valamit s mellett egyre pusztulunk. Az elérhető jót kell pedig megvalósítani a közös vállalkozás bevezetésében is, addig legalább, amíg a gondviselés bennünket jó egészséggel talán megáldani. Az igazi akarat mely egyszerűségi erő is jelen, le tudna rázni azt a nyugót és érvényesülni tudna a mostani viszonyok közt. Munka és türelem együttvére le tudná a nehézségeket küzdeni. Rámutat arra hogy ahol a kitaró munka és szorgalom egyült van, ott a mi nagyvapaosaink boldogulnak, ha a türelem is támogatja. Felvilasást így fejezte be: Felhívte a közönséget a terjesztési ki irodalmi és társadalmi uton az ipar érdekét; meg kell szüntetni a szűkebb területen versenyt az urhatnáságot. Csak így valószínűleg megálmaink eszménye, az önálló vállalkozás. Ezen az uton lehet felállítani a mértőldjelzőket és határköveket, amelyek az önállóság és boldogulás felé mutatnak. Az érdekes előadás nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság.

— **Lármás esküvő** Zajos jelenetek, tettelességek között történt meg tegnap *Berlinben* egy esküvő. A menyasszony a *Königliches Schauspielhaus* főnöke, *Poppe* Róza volt akit dr. *Leva* Miksa vezettelet oltárhoz. Reugeleg tömeg verődött össze a Vilmos császár-templom előtt, s már több órával az esküvő előtt gyalogos és lovasrendőrök seregének kellett kivonulnia, hogy valami kis utat tartsanak fenn a nászközönség számára. A templom bejáratát olyan hevesen ostromolták az emberek, hogy a szolgák tehetetlenül ott engedtek, s arra aztán boldog-boldogtalan betolonogott. Civalkodás, veredések támadt, a nők ernyőkkel hadakoztak, sokan elájú tak. Benn a templomban is hasonló jelenetek játszódtak le. Az emberek a padokra ugráltak, kiáltoztak, s mikor a sekrestyés durva hangon rendet akart csinálni, ellene támadtak. A nászközönség egy része is részt vett a dula-kodásban.

— **A közönségi jegyzők magánmunkálatairól.** *Balog* Arnold ma este az Ügyvédi Körben előadást tartott a közönségi jegyzők magánmunkálatairól. Kijelentette, hogy a közönségi jegyzők természeté nem engedi meg, hogy a jegyzők magánmunkálatokkal foglalkozzanak. A kérdést akképp vél megoldani, ha az ügyvédtársaság a zugirásokról szóló intézkedése a perrendtartás életbe lépésétől törvényben megfellekve módosították. Zugirások gyanánt büntetni kell mindazokat, akik a nékiük, hogy az Ügyvédi Kamara tagjai volnának képviselnek jeleket, szerkesztenek beadványokat, okiratokat stb. Az előadást nagy tetszéssel fogadták.

— **Öngyilkos üzletvezető.** *Veszprémi* István 26 éves fiatalember, aki az *Entreprise* Soroksári-utca 43. számú üzletének volt a vezetője tegnap egy pohár karbol-oidatot ivott s mire a mentők kiértek hozzá, meghalt. *Veszprémi* főlegény volt, májusban lett volna az esküvője, amelyet egy tragikus eset előzött meg. Ugyanis a *József-utca* 14-ik számú házban lakott és szerelmes volt egy asszonyba, aki viszonzta érzelmeit. Mikor aztán megismerkedett menyasszonyával, elhagyta az asszonyt, aki a szakítást annyira a szívére vette, hogy a napokban megöregült. Ez az esemény olyan hatással volt *Veszprémire*, hogy öngyilkossá lett. Holttestét az orvostani intézetbe vitték.

— **Hatalozás.** Dr. *Horti* Henrik a budapesti Y. kerületi állami főgimnázium tanára ma negyvenöt éves korában meghalt Budapesten. Az elhunyt nagy tudása és lelkes buzgalma révén közéletben is állott kártársai és tanítványai körében. Temetését péntek délután lesz a kerepesi úti temető halottas házából. Budakeszi *Wéres* Istváné, s ütetet *Koltai* *Vidos* Ilona február 9-én ötvenhárom éves korában meghalt *Nemes-Csoón*.

— **Rosenzweig** Gyuláné, született *Neumann* Laura február 6-én huszonegy éves korában meghalt *Nyitra-Zsámbokréton*.

— **Asszony polgártársak.** Egy helsingforsi gyűlésen a minap azt követelték a finn asszonyok, hogy köztük a jövőben ne tegyenek különbséget a szerint, hogy férjnéll vannak-e vagy hajadonok, hanem szólítsanak minden nőt asszonynak. El is határozták, hogy ezentul nem hallgatnak arra, ha valaki kisasszonynak szólítja őket, mert előgre teljesen privát-ügye mindenkinek, hogy házas életet él-e vagy sem. Az asszony asszony, ha akárminő viszonyban él is a férfakkal, sőt akkor is asszony, ha egy férfivel él boldog, polgári békeességben. Az ilyen asszony-mozgalomnak csak ki kell indulnia valahonnan, hogy azon sebtiben követőkre találjon. A finn asszony-polgártársakat nyomon követték a norvég asszonyok s ők is elhatározták, hogy ezentul süketek lesznek, ha valaki kisasszonynak szólítja őket, sőt meg lesznek sórtve az ilyen megszólítás miatt.

Erről a reformról pedig Budapesten a következőképpen beszélnek a ma esti zsurokon:

— Hallotta, kedvesem, hogy a norvég asszonyok ezentul sórtve érzik magukat, ha kisasszonynak szólítják őket.

— Hallottam. És mondhatom, hogy nagyon igazuk van. Lealázó és gyalázatos dolog, hogy a szerint értékejeinek bennünket, hogy van-e férjünk vagy nincsen.

— Ugy van. Mi önmagunkért vagyunk valakik s nem a férjünk kedvéért.

— Ugy van! Ugy van! — hanzik mindenfelől s az asszonyok lelkesedve mondják egymásnak: asszonyon, polgártárs!

Most egy rövidlátó fiatalember lép be a szalombá a háziaszony egyenként mutatja be vendégeinek.

— Kakas ur! — mondja.

— Örvendek.

Kakas ur pedig egy harmincéves szép asszonnyal áll szóba legelőször s így szólítja meg: kedves kisasszony.

Néma csend. Mindenki kész visszautasítani a sórt megszólítást. Csak a harmincéves asszony kacag s azt gondolja magában:

— Ni, hogy pukkadnak ezek az asszonyok az irigységtől. Kakas ur leányt tart...

— **Szélfamos gazdálkodó.** A rendőrség — mint megirtuk — letartóztatta *Nyireó* László 25 éves gazdálkodót, aki 2400 korona értékű postalványt hamisított s a pénzzel Amerikába szökött. A napokban onnan visszajött a fővárosba de itt a detektívek a kerepesi-utú *Wurgits*-tele vendéglőben felismerték és letartóztatták. A rendőrség a nyomozás során megállapította, hogy *Nyireó* urfalgos módon üzte szélfamoságait. Egy fővárosi nappalban apróirdeit tett közzé, amelyben teleséget keresett. A hirdetés végén megjegyezte, hogy postamesteri előnyben részesül. Sok ajánlatot kapott postamesteri ökiől, akiket sorra látogatott s mint főlegény, otthonos lett a postahivatalokban. Így helyezte el a hivatali bélyegzőjével ellátott hamisított utalványait a postaszakokba. Az utalványokat a sa át nevére. Budapestre emelte, itt aztán felvitte a pénzt. Eddig a repceiaki postahivatalban elküvetett szélfamoság bizonyult rá, de valószínű hogy ezen kívül több büne is van. Ez iránt most olyok a nyomozás. *Nyireó* egyéb szélfamosággal is megpróbálkozott. A nagybátyja ugvanis esperes *Nyitra*n. Ennek a nevében táviratokat küldött papokhoz, akik barátságban voltak az esperessel s köcsönt kért tőük, mert megszorult itt Budapesten. A papok azonban nem mentek lépre. A rendőrség most kutatja a szélfamos múltját.

— **Tanító pályadíjat** a *Budapesti Tanítástestület* elnökségének ma ülésén döntötték el a tavaly hirdett pályázat eredményét az olvasatánál különböző eljárással és mód árról. A 150 koronás díjat *Horváth* János puztateleeteéri tanító nyerte el. A díszrelet kiíttetett munkák szerzői: *Bartók* László marosvásárhelyi, *Péter* József vágselyei tanító és *Alszeghy* Alajos csáktornyai polgári iskolai tanár. Ugyanosa ezen az ülésen ítélték oda az Eötvös-alap két 100 koronás ösztöndíját is. Az egyiket *Almásy* Dező gimnáziumi tanuló, a másikat *Horváth* János elemi iskolai tanuló kapta.

— **Házasság.** *Hoffmann* Jakab, a *Hoffmann* Testvérek Győr-szent-mártoni gépkereskedő cég birtaga eljegyezte *Sisa* Lajos főrnagykereskedő leányát *Malvina* kisasszonyt Nagy-martonból.

Kürti Károly ur, a pesti magyar kereskedemi bank cégvezetője eljegyezte *Pintér* Margit kisasszonyt, *Pintér* Gyula ur leányát Abonyból.

— **Pápai kitüntetések.** X *Pius* pápa *Vassary* Kolos bíboros bereczpárhás három hus-árját: *Óttó* *Ferenecz*, *Dobrovzky* Mihályt és *Pasztor* *Józsefet* a lateráni szent-kereszt érd-mrenddel tüntette ki.

— **Farsang.** A *Pesti Izraelita Nőgyűlet* február 14-én tartja ezidei álaros bálját. A háziaszonyok tisztjét 150 előkelő nőbőly vállalta el. — A *József-udvari* Kör február 20-án táncos rendez saját helyiségében (*József*-kör 45. számú). — A VI.—VII. kerületi *Küttéri Testvéri* és asszaltársaság február 13-ikán zártkörű táncoslat ad.

— **Meggyilkolt serteskereskedők.** Szegedről táv-iratozzák: Az O-Kanizsa mellett lévő adományi csárdában az éjjeli három vándorló legény meggyilkolta Piliti és Bajsai serteskereskedőket és kirabolta őket. A gyilkosok a szegedi határ felé vették útjukat, ahol most üldözik őket.

— **Egy kis rópirat statisztika.** A közönséget időnként el szokták árasztani rópiratokkal, melyeknek címe rendszerint szenzációsabb, mint tartalma. Ezek a szenzációs című és kevésbé szenzációs tartalmu rópiratok, mint az utólag mindig kiderül, nem a közönség érdekében készülnek, mert hiszen könyvpiacra nem bocsátják őket, hanem vagy a konkurencia némi mélyében g ártották, vagy még sokkal gyakrabban egyes elbocsátott ügyvédek bosszújának művei. Az így piacra dobott rópiratokból már egész esztelen statisztikát lehet összeállítani. Hogy csak a legszenzációsabbakat említsük, néhány évvel ezelőtt egy borsos rópirat jejt meg az Első Magyar Általános, a Bécsi- és a Magyar-francia biztosító társaságok ellen ilyen címmel: „Biztosítási Panama és a mozgósított 115 millió”. Egészen erre a receptre gyártódott egy rópirat ezzel a címmel: „The Gresham panamája, elűnt 13 millió”. Bécsben és pedig németül rópiratozták meg az Első Magyar Általánosot „A konkurencia nagymesterei” címmel. Eszékéről röpi ki egy második rópirat, mely már címében is gunyolódik, azt mondván: „Egy biztosított fel szenvedésének története, vagy a Phoenix kulancja”. Egy szerbe három ízetet próbált agyoncsapni a következő című rópirat: „Lehet-e bizalmunk a The Mutual, Equitable, New-York amerikai biztosító társaságokhoz? Külön is pályázott ezek egyikeire egy ilyen című rópirat: „Amerikai életbiztosító társaságok Magyarországon, különös tekintettel a New-York üzemreire”. Eset németiségről jelentek meg egy turesa című rópirat: „Megjegyzések a legújabb keleti biztosítási habaroknál, az Első Magyar Általános és a Magyar-Francia között”. Szintén német rópirat rontott az Assourazoni Generáli ellen mely az ízetetett „a kritika bíró széke élé” állítja. Egy „szakértő” vérvörös rópiratban már a nyolcvanas években megöcsölte az Equitable csődjét. Látnivaló ennnyiből is, hogy tisztán a biztosítási szakmában is elég mutató statisztika állítható már össze a rópiratokból és a társaságok valóban kiállítást rendezhettek az elesapott ügyvédek és névtelen vagy ánevéű rópirók munkáiból melyek a mazuk idejében nagy lármával jelenek meg és aztán a légynek nem ártottak, mert a közönség már ismeri az ilyen bosszúrúpratok jelentéktelenségét és az évek során rá üt, hogy e iapa rópiratokkal mindig csak a legelőkélőbb és legelőbb ízteketet szokták megmatadni. Mert hiszen a hozvá darazsak szállnak, nem a legrosszabb gyümölcs az.

— **Inkább törtön mint ha ál.** Witt Frigyes főerdész bátorkezzi lakos fejelentést tett a rendőrségen fia Witt Emil aradi vasuti tisztviselő ellen többrendbeli váltóhamisítás miatt. Bemutatott több levelet, amelyekben a fia öngyilkosságot emleget. Ezek a levelek készítették az öreg urat arra, hogy a fia ellen a följelentést megtegye, mert ugymond:

— Inkább lássam a fiamat törtönben, minthogy öngyilkossá legyen.

— **A rendőrség körözte a szökevény váltóhamisítót, akit a körözés alapján Predeában elfogtak.**

— **Pályázat olosz takaréktüzhelyre.** A Magyar Mémők- és Építészegylet a földmiveésügyi miniszter megbízásából pályázatot hirdet a gazdasági munkások és gazdasági családok számára alkalmas takaréktüzhelyre. A pályázat célja, hogy a munkások építését és jó takaréktüzhelyhez jussanak. A kész takaréktüzhelyek április 30-ig a Technológiai Iparminiszter igazgatóságához (Budapest József-körút 6.) küldendők.

— **Az osztályorszátek hozása.** Az osztályorszátek mai búzásán kilencven ezer koronát nyert: 220881; harmincezer koronát 66448, tízezer koronát 7847, ötezer koronát 14175, kétezer koronát 61464, ezer koronát 31258, 109456 15145, ötszáz koronát 8 321 3.675 2982 77678 12591 9625 6282 21527 26280 2165 92182 60709 52621 59036 15148 87680 105130 9214 65235 105354 43647.

— **Rendőri hírek.** Horváth Teréz 21 éves nap számoszó a gróf Halas-utca 48. szám alatti lakásán marólugot ivott. — A napokban Steinreich Lajos kereskedőtől ellopják nyolc darab Vörös Kereszt-sorsjegyet. A rendőrség keresi a tolvait. — Deutch Simon bérkocsis ma az Eötvös-utca és Andrássy utj sarkán kocsiával elütötte Kaufmann Rozália zongoratanonőnt. — Kubinyi Julia 15 éves cseléd a Nagykorona-utca 21. számú lakásán mérget ivott. A Rókusban ápolják. Rehberger Simon műgyegetem hallgató a minap elűnt a József-utca 32. számú lakásáról. Lakótársának levelet írt, amelyben értesíti, hogy a Dunába öli magát.

(x) **Aki kertjét szereti, szép virágokat és konyhakerti terményeket akar, az fedezze meg szükségletét Manthner Otón és. és kir. udvari magterese-kedésben Budapest Rottenbiller-utca 33. szám. A cég főárgyűjőket, mely 226 oldalra terjed, kívánatra ingyen küldi.**

(x) **Gyermekek nevelésénél a Zoltán-féle iz- és szagnélküli oszlamájolaj nagy taperejénél fogva kitűnő. Üvege 2 kor. Zoltán gyógytárában Budapest, V., Szabadságtér.**

(x) **International szövetség.** Egyszeri használat után arcoról és kézről a szőrt észrevelenül eltávolítja. Tégeve 6 korona. Dr. Kovács gyógytárában, Budapesti, Gyár-utca 17.

Ito márki.

— A sárga Bismarck. —

Budapest, február 10.

Amikor még két oszárva volt Japánnak: a hatalmas világi uralkodó, a shogun, és a lelkiek ura, a mikádó, akkor jött a világra Ito Hirobumi, akit manapság sárga Bismarcknak neveznek a politikai körökben, míg Lihungcsangot a kínai Bismarck névvel tisztelték meg. Ito ifjúsága arra az időre esk amikor megundult a véres lázadás Japánban és a mikádók huszonhétvézázados egyeduralkalmú újból helyreállított. A mai japán alkotmány, amelynek alapján a szigetország olyan bántulatos felendülést vett két évtized alatt, Ito műve. És amikor ezt a világraszóló alkotást véghezvitte, még lektótt hűbéres volt Ito Hirobumi. Ura és parancsolója, Kosu panaszokdott neki, hogy az angolok, franciák és amerikaiak nem hederitenek az ő előjogaira és kereskedelmet üznek ott, ahol a shoguntól kapott kiváltságokkal fogva csak neki volna joga kereskednie. Ito megértette hűbéresurával, hogy jó lesz nem keveredni vérontásba az idegenekkel, mert különben hajóhadak és szuronyerők tereznék Japán földején; és olyan csodás dolgokat mesélt Kosunak Amerikáról, Angliáról és Franciaországról, — amelyeket ő maga sem látott, nem is látbatott, mert a shogun törvénye halállal büntetett azokat, akik Japánon kívül más ország földjére tették lábukat: — hogy Kosunak kedve kerekedett világot látni. Ő maga azonban már öreg volt biztatta hát Ito, hogy menjen ő, a pénzei nem törődjék majd ad, amennyi kell. Ito négy társával felkészült az utra, amelyre még japán ember gondolni se mert. Barátaival a ruhában Jokohamába ment, ott mind az ötven szenes kulának öltözködtek s felszállottak egy angol hajóra amely Sanghaiba indult. Azután bejárták a Földföldet és mint matrózok eljutottak Anghába. A hónapokig tartó tengeri uton Ito alaposan tanulmányozta a modern hajózást. Londonban a merész japán ifjak már nagy pénzszeget találtak, amelyet Kosu küldött nekik. Így aztán már nem kellett szent szállításniok a ha óra, mint anna mányozó utazók járták be Franciaországot Hollandiát és Németországot. Itt érte Ito az a hír, hogy a külföldi batakunak hajóhadai bombázzák Simonoseki városát, mert Kosu az ő seregével: angol francia és holland kereskedőket kivert arról a területéről amelyen a shogun törvénye értelmében csak neki van joga kereskednie. Ito Hirobumi és még társa megérkezett Simonosekiba. A japánok halálra keresték az öt szenteségtörőt: ők hozták a szerencsétlenséget a városra, mert megsértették a shogun Szent törvényét. Azt a házat, amelyben a világlátott japán ifjak megszállottak a földdel tették egyenlővé a felbőszült japánok; a szenteségtörők közül négyet kérdőre hánytak: Inouje Kaoru ny szabadult meg, hogy holtak hitték már, de felgyógyult később; Ito pedig nem volt a szállásán.

A felbőszült cselédnek azt hitte, hogy kedvesénél a legszébb simonosekii gésánál van Ito. Megrohanták hát ezt a házat. Ito csakugyan ott volt és neszt vette hogy üldözik. A gésa nem vesztette el lélekjelemlétét. Két elhotható japán papirosfalat hozott össze, közébe rejtette Ito, a ketős fal elé állította rózsaszínű vizzel teli fűrdőidőjét bamarosan ledobálta habkőnyű gésaruháját és beszállott a fűrdőbe. Már akkor döngtetek a ajtaját a vérszomjas simonosekiek. A bambuszpad-ajtát betörték, széles kardjukat villogtatva benyomultak a gyilkosok, aztán meghökkenve hátráltak meg: elbűvölte őket a fűrdő gésa csodás szépsége. Simonoseki h' res leánya felkacagott és patolyatleplett magára kapva a világ legtermészetesebb hangján mondotta a vérszomjas hadnak, hogy Ito elhanyagolja őt, nem is volt nála aznap. A cselédnek észleled. Ito megmenekült. A simonosekii gésa ma Ito márkiné.

Ez 1864-ben történt.

Ito egyenesen Tokióba ment. A véres lázadás lezajlott, a shogun uralma megszűnt és a mikádó, Mutsu Hito, a százhuszonnegyedik a mikádók dinasztiájából a japán trónon elölgatta ősei b'rodalmát. Ito kormányzója lett Kobenak.

Attól a naptól kell számítani Japán felújodását, amelyen a simonosekii gésa megmentette Ito Japán alkotmányának megteremtése után ő nyitotta meg a világot elzart sziget-országot a külföldi kulturának, tehetséges ifjakat államalkötésen küldött ki a művelti nyugoti államokba tanulmányozni a modern állambe rendezkedést, tudományokat, gyárparat, kereskedelmet. Négyezer volt miniszterelnök Japánban, más kabine- tekben sokszor szakminiszter, aztán elnöke lett az öregek tanácsának és a mikádó legmeghitebb embere, szinte bizalmas barátja most az egyszeri szenes-kuli. Két év előtt kapta a sárga Bismarck nevet, amikor meglepte a nyugoti diplomáciát az Angolországgal kötött szövetségi szerződéssel, de már akkor kivirta hazájában a második honalapító dicsőségét: 1900-ban, a kínai-

japán háboru idején megmutatta, hogy Japán haderejét és hajóhadát európai színvonalra emelte három évtized alatt.

Az egykori szenes-kuli a lelke manapság a japán hadseregnek az Oroszországgal kiűtött háboruban, simonsekii gésa ped g Tokio első asszonya.

Kant Immanuel.

— Halálának századéves évfordulójára. —

Budapest, február 11.

A férfit, kinek halála századik évfordulóját tiszteletes megemlékezéssel ünneppé szenteli ma a filozófus-világ, bizonyára a nagyob b közönség számára se kell fölfedezni. A nagy szellemekben gazdag tizennyolcadik század többi nagyjaival együtt immár közkincesé lett állócsillagga, melynek fényét meghatározni örvendőz tisztelettel fogja a halás tanítvány s helyét nem kimutatni, hanem pontosan felismerni, ragyogásának szeméit odanyujtani igyekszik. Szellemi életünk vezérei- nek értékét, hála Istennek, ma se szavazattöbbséggel mérjük, méri valami magasabb mérték, méri nélkülözhetetlenségük, melyet irányok és iskolák tusakodásaiból leszűr a bölcsesség-növelő idő. S az ítélet, melyet Kantra egy század tanulsága mond, az, hogy annak a tudományunk története, melyet a lét és egész tartalma végő kérdéseinek értelmezésére alkotott a szellem szükséglete, beláthatatlan időkig úgy összeforrott a könyvszerbi gondokodó nevével, melyet forrásával a tojó, mint lankával a hegygerinc, mint fölfedezőjével az új világrész. Kétségtelen, hogy egyszerű, zajtalan élete után, melyet a szülőváros eszendes fiai közt maradv, 80 esztendőre tudott kiterjeszteni a gyenge testalkatu bölcs „gyakorlati esze”, akkor kezdődött igazi élete, mint a választottaké. kiknek — a költő mélységes szavaival — szántótdője az örökkévaló idő.

De az más kérdés s bizonyára közelebből érdekel minket, hogy tanítványok és ellenfelek, közös munkája megállapította-e az igaz arányt, mely ez értelmi csillag fekvését az emberi szellem égbombjén meghatározza? Egy század — mit mon- dunk? néhány év elég volt a keszleges kritiká- nak, hogy ugnyevetett hibáit diadalmosan színe hozza, száz esztendő elég volt-e, hogy a hibákkal együtt az egész Kantot megértesse?

Mert ugy látszik, kevés név volt több vizsgálásnak kivéve, mint Kanté, s a visszaélések- nél talán csak a félreértések száma nagyobb. Mert a szépséges tirádák: reformátor, legnagyobb filozófus, az igazság ilyen meg olyan bator kutatója s ilyenek, a megemlékezés színtelen abstrak- ciói, még nem jellemzői Kantnak, mert nemcsak az ő jellemzői. A kérdés pedig az: értjük-e, meg- becsüljük-e éppen a Kant reformációját, új igaz- ságot? Egy mást kergető tanak játéka-e a filozófia, vagy a toongásban van egy megragadható szilárd pont, melyhez lehet vezetőfontalat kötni? „Törté- nelmi nagyság” a Kant tana is, mely jött, hogy elűnjék, vagy mérővessző, melyet szintérmértékül használnak a századok? — E kérdésekkel paruo- csolja a leszámolat a Kanttal szemben való visel- kedése a mai filozófiának s egy század filozófiai gondolkodása történetének.

A végiméző leszámolást kétségkívül meg- nehezíti a mű nehezkes tornája is: stilisztikai és szerkezeti döcögösségének azonban éppen olyan érhető oka van, mint a nagyobb botrányos- kónak. A sokat hánytorgatott belső ellentmondás- nak. Vagy perbe szálljunk a titkos erővel, mely mikor a gyématott kiválasztja, nem fűzi egyszerre diadémba? S nem olosz bölcsesség-e, mely azon sopánkodik, hogy a szellemi teremterő gyémántjai is csupa nyers gyémántok?

Ugy tetszik azonban, hogy az elégedetlen- ségnek, mely különösen a szakbeli filozófiát el- tölti Kanttal szemben, melyebb oka van. Feltét- lenül különös ok, szinte visszás; másfelől annyira lappangó, hogy biztos mélysegeitől kilövellő gu- nyos mosolyát igazán nem esoda, ha ritka ellen- fél, még ritkább barát pillantja meg. De ugy kell lennie, hogy a filozófusok azért haragszanak Kantra, mert nem fejtett meg nekik szépen min- den problémát. Ime: a tér és idő kérdéseiben, amint ma már közeletű a Kant megoldása, az alapelve nézve megállapodott a kutatás: azok szemléletünk formái. S minden más kérdésben, melyet Kant csak körvonalozott, csak esomópont- jaiban jelzett, elkekeredett vitánál egyeb alig hanazik. Ah, a kritika igen pontos volt szolgálataiban, de fájdalom, nem volt elég tanulságos — nem Kantra nézve, hanem a kritikásokra nézve. Mert a bírálat szent tüzeben igen hamar elégett nemcsak az elégni való törmelék, de a bírálatot értékessé tevő nyugodt önmérséklet, mely Kan- tau a tagadó, romboló munkán túl a maradóval, pozitív eredmények szellemét is kellőképpen ér- tekelte volna.

Mert kétségtelen, hogy Kant nem jutott el min- denütt végleges pozitívumokig; de bizonyos, hogy a filozófia számára biztosította a megoldást mid-

den problémában. Azért nem is tana kidolgozott rendszerből kell értéket kiolvasni, hanem a szellemből, melynek elvi ereje teszi munkáját a filozófia reformjává. A dicséret helyébe, mit Emerson mondott: a filozófia Platon, és Platon a filozófia, az emberiség dicsőségére és szegényére — szegényesebb, de biztosabb dicséretet tehetünk, csak legyen szabad a költői értéket számitásunk kívül hagyunk a filozófiai értékelésnél. Mert a filozófia Platonnál — a filozófia Kantig, felelősségen szepséges költészet, ragyogó tündérvár, melyben egyszerű játék foly a kozmosz, az ember s az Isten neveivel, másik felében nagy gondallal gyűjtött „tapasztalati” tudás halmaza, de ez a filozófia elejétől végig egy ismeretlen központi kör szélesítése. Kant: e kör központjának megállapítása. A filozófia Kant előtt a szem, mely pusztán tudomásul vesz, Kant a szem, mely a maga értékét is megragadja, jelentését is megismeri. A filozófia Kantig az egész univerzumot beragyogó fény, mely csak magát nem látja; Kant e fény forrásához lendülés: a filozófiának önigazolása, azért igazolása tudásunk addig szerzett s beláthatatlan időki és határokig szerzendő ismereteinek. Mit jelent egyáltalában, hogy ismerünk? Mi a megismerés értelme, mik feltételei, határai? Ezek a kérdések szabják meg a filozofálás természetét, amint ezek biztosítják tudományos létjogát. Az ész bírálati: a tiszta észé, tudniillik az észé, amint a valóság értelmét megragadja s a gyakorlati észé, vagyis az észé, amint eszelekvésével céljait valósítja, — ennek az alapozó, igazoló munkának formája. A filozófia létefeltétele azóta ez az ismeretelméleti igazolás és a filozófia mérővesszeje a Kant elvéhez való viszonya.

Elvéhez, mondjuk; nem rendszeréhez. Kant nem azért a filozófia, mert rendszere tökéletes, hanem azért, mert szelleme nélkülözhetetlen. Valameddig a filozófia tudomány óhaját lenni, vagyis mindenekelőtt igazolt ismeretek rendszere, addig vissza kell térnie a Kant elvéhez, a kritizmusához, az öntudatos számotadáshoz képességeiről s teendőjéről.

De talán nem pusztán az elvet fogja a jövő filozófiája Kantnak köszönni, amely megszárdítja ingatag alapjait; meg kell látnia a pozitív eredményekből az egyetlen irányt is, amelyben állásponjtát megtalálhatja. Mert azt a filozófiának csak ellensége állítja, hogy a jámbor filozófiának sohasem lesz végérvényesen megállapodott alapja, iránya, elvei; talán úgy lesz, hogy nem egy százdaltól kell várni az alapvetést, amely ezer esztendőig épületét fogja hordani. S bizonyos, hogy a filozófia, ha egyáltalában törődik öntudatos igazolásával (hiszen van másféle filozófia is), egyenesen a Kant állásponjtjára van utalva, ha egyszer a Kant-szerű elvre, mintegy lendületszerűen, felemelkedett.

Ez az állásponjt pedig a szubjektívizmus. — Rosszhírű szó; a becsületes prűdénia talán éppen a bestialitással tartja tojtostvernek. Pedig olyan ártatlan valami, mint a tiszta víz vagy a levegő — s éppen olyan egyetemesen nélkülözhetetlen feltételt jelent szellemi életünkre nézve. Az én megbecsülése, fontosságának felismerése ez, egyenrangúvá tétele a buta vaskossággal — mit mondunk? végre urrá tétele az ájtatosan bámúlt kozmosz fölő. Szubjektívizmus: megbecsülése az alanynak, az öntudatnak, az ismerés világában ez egyetlen értékesül való elismerése a cselekedetek szabadságának világában. Minden nemes részletnél, mit e fenséges látomások sugallnak Kantnak, hogy ékesenszólóvá tegyék ötvasságát, nemesebb és megindítóbb az a szorongó gond, melylyel gondolkozása e végső forrás felő ellenállhatatlan vonzódik, — ha, mint Mózes, az ígért földére csak pillantást nyert is jutalmul.

S erre az állásponjtira ha eljut a jövő filozófiája, az lesz Kant szellemének igazi diadala, jogainak s áldásainak békítő s gyűmölésőz uralma. Egynehány Phaeton-szerű bukás a metafizika széldégségéből talán még szükséges lesz a tanulósárok beszerzéséhez, de az igazi metafizikához, ahhoz a tudományhoz, mely a kézzeltelhető természetben „tuli” dolgokról tanít s melyet Kant nem reformálhatott végig, — ez látszik egyetlen utnak, melynek kezdete a szerény, de biztos tudat, mit az önigazolás ad, a vége pedig, a vége a hála valamelyik új évfordulón, hogy céltalan kapkodás helyett folytonos térfoglalás a jutalma a filozofálásnak is.

Tankó Béla.

FŐVÁROS

(*) **Közegészségi jelentés.** Dr. Schermann Adolf tiszti főorvos ma tervezett a közigazgatási bíróság elé az elmúlt közegészségi állapotát ismertető jelentést. A jelentésből kitűnik, hogy a székesfővárosban a közegészségi állapot, az előbbi évekhez viszonyítva, kedvezőbb. A születések száma 9154-gyel mulja felül a halálozási eseteket. A halálozásokból 57 százalék esik a fertőző betegségekre. A tiszti főorvos jelenté-

sében több javaslat keresztülvitelét ajánlja, melyek közül felémli: az elhelyezhetetn elmebajosoknak a rendőrség felügyelete alá való helyezését, a burgonyacukor kénsavtartalmúak és az élelmiszerek festékek ellenőrzését és a hatósági hus-zsék felállítását.

(*) **Főgyűjtőosztora Ó Budán.** A tanács a mai ülésében elgátolta az ó-budai lögyűjtőosztora tervét s a legközelebbi közgyűlés után átküldi a közmunkák tanácsához, hogy hozzájárulás esetén terjeszse íő a helygymiszerhez. Javaslója egyszerűsmd a tanács hogy a munkálatok megkezdésére szükséges telek-szerzésekre szavazzon meg a közgyűlés 95,000 koronát.

SZINHÁZ, ZENE

**** Vigasztalás. (Bemutató előadás.) Flers és Caillavet darabja, Az erény utjai,** melyet ma este valóság-gal végigévezünk vigasztház bemutatóján, egyike a legszemesebb és legötletesebb daraboknak, amelyek az utóbbi években Párisból hozzánk kerültek. Harmadfél óra hosszat az ember valósággal fordul a gall esprit villámos hullámaiban. Pedig hát a Flers és Caillavet-darab a jellemvígjáték finom logobója alatt a legpikánsabb holmival csempészkedik s *Az erény utjai*ban éppen az — erényből van a legkevesebb. A darab thezise ugyanis az a merészen odavetett, de annál szemesebb paradoxon, hogy az asszony azért is áldozatul esik néha, mert — tulságosan erényes.

Ez az erény-hősnő Cecile, Gerbier urnak, egy születelt cretin-nek a felesége. A fiatal asszony, aki igazi szoknyás apostola az uri férynek s még csak gondolatban sem vétezik soha, szerelme kis unokahagát, Simone-t, akarja szive választóttjához, Bargelin-hez segíteni s emez asszonyi diplomáciája közben, egész akaratlan, ő maga esik bele egy idogen férfinak, Chaumette-nek — karjába. Ez úgy történik, hogy a „kis Galeotto” valóság-gal beleragad az idegen férfikarokba. Cecile ugyanis meghívja házába a kis Simone ideá ját, Bargelin-t, aki a legostobább fajakók egyike, de egyuttal a legdivatosabb nőcsábótja Párisnak. Ez a Bargelin-figura adja meg a Flers és Caillavet-vígjátéknak azt az élesen szatirikus vonását, mely egyuttal korpéppé emeli s amelylyel a francia szerzők alaposan nevétségessé teszik a modern szerelem lángoló hősuít. Ez a Bargelin mindjárt eső lépésénél, melyet a házba tesz, támadást is intéz Cecil ellen, mely egy hatalmas polonnal végződik. Csöndes botrány lesz belőle, melyről a társaságokban sutogni kezdenek. Az erényes Cecil egy boiránynak a hősnőjévé válik csak azért, mert esattanon módon véde az erényét. Malheureusjére megtörténik, hogy Bargelin kitosarazza a kis Simone-t s a szerelmes baktis egy kicsit bosszúból, egy kicsit meg azért, hogy kipróbálja nőiségét, éjjeli talákat ad Chaumette urnak. Cecile, hogy megvédi meg gondolatlan kis unokahagát, maga jelenik meg a légyotton, a kitogástalan erényhősnő csatát vesz és Chaumette szeretőjévé lesz. A kis Simone pedig feleségül megy a buta Bargelin-hez.

Az erény utjai nem kevésbé erős ugyan, mint a legsikamlósabb francia bohózatok, de helyzetekben és hangjában oly előkelően finom, alak aiban oly mulatóság, hogy sikere egyenesen elmaradhatatlan. És kétségtelen, hogy a *Vigasztalás* megtalálta benne szezsonjának azt a darabját, mely sok estén át népesség s a hangos tetszéstől zajossá fogja tenni nézőterét.

Feltűntelt a mai premiéren a darab kiállítása. különösen az első felvonás szalonja és a második felvonás bámulatos csarnoka. A szalon stilusa empire, elegáns butorzata mahagoni faból készült. A második felvonás megépőben fényes szőkőknas márvány „hall”-jában pedig, amelyet a legapróbb részleteig Márkus Géza művészeti tervei szerint állítottak elő a színház műhelyeiben, a kényelmes angol butorok érdemeltek ki az elismerést. A pompás butorokkal a Lingel Károly és fiai Első Magyar Faáru és Butorgyár tett ki magát.

Nagyobb, zajosabb sikere már régóta nem volt a Vigasztalásnak. Mindenekelőtt Góth olyan humorteli figurát teremelt a nőhódító *Bargelin*ben, mely egymaga is biztosította volna az est érdekét, de teljes erejével támogatta őt az egész gárda: *Hegedűs*, aki Chumillet, *Varsányi* aki Cecilt és *Fenyvesi*, *Szerényi*, *Balassa*, *Kertész* Ella, *Tanni*, *Nógrádi* Jolán és *Bárdi*, akik a darab pompásnál-pompásabb alakjait adták teljes hatással. Kő őn kell megemlékeznünk *Harmath* Hedvigről, a Vigasztalásnak erről a bájos, ifju tehetőségéről. Simoneja csupa üde, ifju költészet volt, természetesen, csupa pikáns pontokkal, de ez az ifju színészeány maga olyan lilomszerű, hogy a legbor-sóább mondasok is megenyhülnek, megfínomodnak ajkán. Külön nagy sikere volt még *Hegedűs*nek, aki egy megtért bűnös leány epizód-jelenségével zajos tetszést keltett.

Az est tetszéstől hangos és tapsoktól zajos volt s külön dicséret illeti a fordítót, *Molnár* Ferencet aki ma-holnap egyedüli mesteri áttűtője lesz a Vigsztalás francia darabjainak. (M—s.)

**** Művészet.** A budapesti *Dávid Ferenc Egyesület*, az unitáriusok ez eőelő szocietása a Tiszviselők Országos Egyesületének disztermében ma fényes művészesét rendezett. A műsort *Pessi* Margit zongorajátéka nyitotta meg, Chopint és Chamunadet finom színezéssel és művészi elmélyedéssel interpretálva. Ezután *Vézi* József országgyűlési képviselő tartott szabad előadást *Művészet és természet* címen. A causerie keretében arról beszélt, miként változik és fejlődik a művészet s a természet egymásra való hatásában. Az előadást a diszes közönség a művészi iránt fogékony gondolkodás érdeklődésével hallgatta s végül lelkes tapsal adózott az előadónak. Finom közvelelenség-gel adtak elő ezután *Buda* Otília és *Bárony* István egy párbeszédet. *Eőly* Szilárd brillians cimbalomjátéka, *Fereny* Károly tréfas dalaí, dr. *Vásárhelyi* Béla remek hegedűjátéka, dr. *Sándor* Balázs né rutinos zongorakísérete egyaránt nagy hatással voltak a közönségre. *Eőnő* Irén művészi invencióval, hangjának megresz-tegető bájával énekel két dalt a *Bajazzóból*. Végül *Péterfy* Tamás gőbéségeinek színmagyar humora mulattatta a közönséget.

**** Hangverseny és bál.** A *fővárosi hírlapkiadóhivatali tisztviselők* hangversenyvel egybekötött táncmulatóságukat március 5-én rendezik a *Royal* szálló fényes termeiben. A hangverseny rendezését *Rakosi* Jenő vállalta magára. Meghívó és jegy minden újságkiadóhivatalban kapható.

**** A tilos Aranyhíd.** A *szabadkai* színházban tegnapi volt *Az aranyhíd* bemutatója. *Pesti* *Ihász* Lajos igazgató mára újból kitűzte a darabot. Ma délután azonban a városi tanács betiltotta az ujdonság előadását „sikamlós tartalmánál fogva”.

**** Dalmácia.** Az *Uránia-Színház* legközelebbi ujdonsága *Dalmácia*, magyar vonatkozásúai és illusztráció révén a legszebb darabok egyike, amelyek az *Uránia*ban eddig színe kerültek. Az előjáték, amely Magyarország lényokrát rajzolja meg, számos magyar mester képét mutatja be. A többi részek is mind poétikusak. Tizenöt mozgóképi is lesz a látványos darabban, melyet dr. *Havassy* Keszöncz *Dalmácia*ért való nemes lekesedése tesz színesebb és költőive.

**** Népszínház.** A *Népszínház* igazgatója két évre szerződött *Szamosi* Elzát, a *Királyszínház* volt széphangu énekesnőjét.

**** Vitéki színészet.** *Falk* Rikárd és *Sztojanovics* Jenő nagysikerű operetteje, *A kis kofa* zsufolt ház e őtt került színe a *szegedi* színházban. A darabot *Rubos* Árpád rendezésében pazaralt állította ki dr. *Fanovics* Jenő színgazgató. A színházban jelovolt szerzők, a szereplők: *Széke* Irén, *Rubos* Árpád, *Lővey* Leó, *Sugar* József lelkesen hívták a lámpák elé. Előadás után bankettet rendeztek a szerzők tiszteletére. — *A miskolci* színházban tegnapi jőtkönyeuelő előadás volt *Sziurokerült a Katáim*, melyben *Garzó* Adénak és *Németh* Józsefnek volt nagy sikere. Előadás előtt *Kondrát* Ilonka elszavaltta *Lédig* Árpádnak ez alkalomra írt *Kenyer* című prólogusát, amely nagy hatást keltett. A szerzőt a zsufolt ház sokszor hívtá a lámpák elé.

Nyitlter.

Ösztrák földhitelígervények.

Húzá február 15-én. Főgyeregmet 90.000 kor. Ára K. 4.50.

Az ígervény, valamint a húzási jegyeket díjmentesen küldjük.

Mercurbank, Budapest, IV., Váci-u. 37.

és váltóüzlet részv. társ. Budapest, Mercurpalota.

Alapítástól 1876.

Külön értesítés helyett!

Buchwaldner Jónás és neje szül. Wohl Ilma, Wohl Ede, Wohl Rumi Adolf, Harangi Gyula és neje szül. Wohl Mária, Schmedl Soma és neje szül. Wohl Emma, Felner Ignác és neje szül. Wohl Sarolta, dr. Wohl Lajos és neje szül. Drayfus Viktória bárnő, Ungár Dezső és neje szül. Wohl Olga egy a maguk, valamint a megfogdultnak testvérei, unokái és dedunokái, valamint az őssze rokonság nevében is, fájdalomtól megtört szívvel jelenik a legjobb és legfontosabb édes anyá,

őzv. Wohl Gáspárné
szül. Streisinger Johanna

életének 78-ik évében, 1904. évi február hó 10-én délután 4 órakor történt gyászos kimúlását.

A földgőlt hűlt tetemét 1904. február hó 12-én délután 3 órakor fogják a halottas háznál az I. sz. sírkertben örök nyugalomra tételni.

Losonc, 1904. február 10-én.
Örök béke langylen hamvai felett!

(Az e rovat alatt közöltteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ A Magyar Földrajzi Társaság ma délután dr. *Eődi* Béla előkötlete által felolvasó-ülést tartott. *Gerster* Béla értekezett széles tudományon alapon a gazdasági fejlődés és a földrajz között való összefüggéséről. A magas színvonalú előadást a közönség figyelmes érdeklődéssel hallgatta végig.

REGÉNY

A VIKTÓRIA-REND VITÉZE

ANGOL REGÉNY

Írta: Mrs. ALEXANDER

— Csak volt. De Brown urnak nincs más táncosnője, hát kénytelen velem táncolni.

— Milyen borzasztó helyzet! — mondotta Manvers kacagva. — De ne felejtse el, hogy nekem is tartozik egy keringővel.

Brown a következő pillanatban már átkarolta Margit derekát s elreültek.

Szó sincs róla, Brown tudott táncolni. Úgyesen fordult, sohasem zökkent ki a taktushól, néha szorosabban fogta meg karsu táncosnőjét, hogy megövjá, mert nagyon közel kerültek egymáshoz a párok a zsufolt teremben. Margit még sohasem élvezte ennyire a keringőt. Amikor föl-föltekintett a szép, bátor férfiarca, maga elé próbálta idézni azt a képet, hogyan vezet a zászlóalját a magaslaknak, hogy elfoglalja a pajtásait ödöklő ágyukat. Nem látszott rajta sem a durvaságnak, sem a bárdolatlan vakmerőségnek legkisebb nyoma sem, ami gyakran a felszegség elpárlatására szolgál. Mindenben helyt állott.

— Fáradt talán? — kérdezte Brown, de azért nem állott meg.

— Nem, köszönöm. Szörnyen zsufolva van ugyan a terem, de azért szeretem ezt a ezeregyéjszakai tarkaságot. Soha így nem élveztem még keringőt. Ó, vigyázzon kérem, itt jön Everard ur... szörnyen ügyetlen.

— Soh'se aggdjék, bizza csak rám magát — mondotta Brown s egy lendülettel megövjá az Everard Jakabbal való összeütközéstől.

Az vadul körül száguldozó a lelkes leányával a természet. Ekkor természetesen kissé nagyon is magához szorította táncosnőjét. Szavaira, talán öntudatlan mozdulatára valami költő, eddig nem ismert félig fájó érzés rezgett át Margiton. Megbökent és bosszankodott, mert ez olyasmi volt, amit kitolni kellett még maga előtt is.

— Nem szabad tovább táncolnia, — kiáltott föl Brown tiszteletteljes felsőbbiséggel — kegyed elfáradt, érzem, hogy remeg.

Margit arát bíborpiros borította el egy perere, de nem szolt semmit, s egy-két perere félreállottak.

— Ön kitűnően táncol — mondotta Margit, rövid hallgatás után.

— Sokat táncoltam azelőtt. Persze sir Robertnek nem lehet tudomása azokról a pompás táncmulatságokról, amelyeket az őrmesterek a lovasságnál rendeznek. Feleségük és leányaik többnyire kitűnően táncolnak.

— Sir Robert elmondotta, hogy ön lovaszrezdnél is szolgált. Nem szivesebben volt ott, mint a gyalogságnál?

— Az embernek oda kell mennie, ahova teszik — mondotta Brown. — Besoroztak most a határőrök közé. De remélem, hogy visszatérek majd Indiába, ahol rám bíznak egy lovaszászlóalj.

— Inkább élne Indiában, mint Angolországban?

— Angolország nem hivatásos katonának való hely. Indiában mindig akad valami kis háboruskodás.

— Margit elhallgatott, majd kis vártatva így szolt:

— De távol volna minden rokonától és barátjától.

— Barátaim többnyire Indiába mentek és rokonaim ninesennek.

Margit kierezte, hogy nem kellett volna a rokonokat emlegetnie és sietve így kiáltott föl:

— Ó! Nem sokat veszít rajtuk... az én rokonaim szörnyen nyűgösek. Egyiküket sem szeretem úgy, mint Stapylton Valit.

— Sir Robert leányát! Táncol ő most? Kérem, mutassa meg, hol van.

— Az a nyulánk leány ott; fehér ruhája ibolyával és zöld levelekkel van díszítve, a hajának a színe hasonlít az önéhez, — s fellillantott Browához.

— Már látom. Inkább az apjára üt, mint az anyjára. Nagyon bájos leány.

— Igen és igazán kedves.

— Erős hatást tett rám, — szolt Brown, majd némi hallgatás után körültekintve, így folytatta: — Milyen remek ez a kastély. Sohasem voltam még ősnemesi házában. Nekem olyan ez, mint valami ragyogó látomás. Ez az este sokáig él majd emlékezetemben, még akkor is, ha nem is ismétlődik meg többé.

— Oh, de én remélem, hogy megismétlődik még — kiáltott föl Margit. — Nagyon kedves régi ház, de ha nappal látogat majd meg bennünket, akkor a körül-é még jobban tetszik majd önnek. Hársfasorunk olyan szép, akár egy álom.

Nagyon szeretem otthonomat és mire nagykorú leszek, sokat akarok javíttatni rajta.

— Hogyan! Hát minden a kegyedé? — csudálkozott Brown s ámulva nézett a karsu leányra, aki alig ért a könyökéig. Majd így mentegődözött: — Boesássa meg kérem meggondolatlanságomat.

— Ó, soh'se bánja! Igen, mindez az enyém, valóban nagyon igazságtalannak tartom, hogy nem örökölöm apám címét is.

— Bizony nem is helyes — hagyta jóvá Brown.

Csak néhány napja, hogy visszatért és nem igen ismerte Blandförszire társadalmi életét, vagy mánás családjainak történetét. Könnyű mosoly surrant át arcán, amikor rágondolt a Szent János erdőre, a jóságos nagyanyuskára és Jankára és még sok egyébre. S most véglegitt itt a nagy báltermen egy nagyon előkelő örökösnyével. Ah, nemcsak örökösnyé ez, hanem bájos, igazú tündér, elbűvölő szemmel, csökos ajakkal! Sohasem sejtett elragadó egyszerűség egyesült itt a legelőkelőbb finomsággal. Vajjon ismétlődhet-e még egyszer ilyen mennyei élvezet?

— Táncolna még egyet, Nellville kisasszony? — kérdezte tiszteletteljesen.

Legalább ennyit akart magának biztosítani. S újra keringtek, s mindaddig táncoltak, amíg csak a zene szolt.

Margit bemutatatta táncosát Stapylton Valériának, majd elbegett egy hercegi korona örökösével, aki mint vendég a házában volt szállásolva. Nem jól és bizonytalanul táncolt s végül vacsorához vezetete. A vendégek sokat ettek, ittak, beszélgettek. Egy ódivatú báró, aki rangja dolgában legközelebb állott Nellvillekhez, fölkeszöntötte a szép házikisasszonyt. Lady Hazelhurst bosszankodott ezen, mert az ilyen zajos szóraklást inkább valami kis polgári mulatságra valónak tartotta, mint a megye előkelőségének estjéhez illőnek.

Kedves válasz következett a fölkeszöntőre. Brown gyönyörűségére nyomban fölkel a helyéről egy bájos, fehéruhás kis alak, aki hangosan, de keresetlenül így szolt:

— Köszönöm, kedves sir Willonghby, Szívvel köszönöm mindnyájuk szívességét! Kedves egészségükre és kívánom, hogy minél gyakrabban együtt legyenek!

Aztán a zavarásig legkisebb nyoma nélkül, ajkához emelt egy pohár pezsgőt.

Erre még jobban megjelentek, még több pezsgőt ittak, s még zajosabban beszélgettek.

Amikor a zene újra megszólalt, az egész fiatalág elrohant a kottilionhoz. Margit ígérethez híven a generállal táncolt, de ez a változatos, mozgalmas tánc annyi pompás kedvező alkalmat adott Brownak, hogy nem is merte mind kihasználni. Margit ámbár nagy óvatossággal vigyázott arra, hogy egyaránt ossza kegyeit mindenkinek, azért mégis szivesen odaigért két-három táncot a közlegényből lett Viktória-keresztnek.

Egyszer nyíltan előnyt adott neki Manversszel szemben, akinek ez semmiképpen sem esett jól. Margit azonban csakhamar így ütötte el a kérdést:

— Rupert lord, öné a háziúr szerepe s át kell engednie az elsőbbséget a vendégnek.

— Nem szabad vitatnom a bákirányé határozatát — felelte Manvers sötét pillantással — s elment. Margit elragadó pillantással nézett föl Brownra, majd kissé pajkosan bölintett egyet, mintha mutatni akarná, hogy bizalmába fogadja s újra tovalet bent vele.

De a vendégek már bucsuzni kezdtek s számuk egyre apadt. Az utolsók közt volt Brown, aki megkereste lady Stapylton és Valéria felöltött s megígerte, hogy kedden elmegy hozzájuk ebédre s ott marad szombatig.

Aztán jó éjt kivánt páratlanul bájos táncosnőjének.

Derengett már a hajnal, mire hazaérkezett, de a virrasztás s a forróságban való táncolás ellenére sem feküdt le. Minden porcikája, agyának minden idegszála éltetően bizsergett és rezgett az izgatottságtól.

Levetette meleg kabátját, majd könnyebbet vett föl, aztán kinyitotta az ablakot, odaült és szivarozva elmerengett.

Egy szabad perce sem volt azóta, hogy tegnap visszatért Londonból. Emlékezetében áttutotta látogatását a fővárosban, amelyet több, mint nyolc esztendővel ezelőtt hagyott oda, s ahol mindent a legjobb állapotban talált.

Sok mindennek gondolt: volt gyámjára és jó barátjára, Macnab doktorra, aki elragadó kedves-séggel és lelkesedéssel fogadta, majd áttért a kedves doktornera, s úgy üetszett neki, mintha egy nappal sem látszának idősebbnek, aztán a gyermekeket, volt játszóársait látta maga előtt, amint félenken ismertek rá, s szinte áhitattal nézték az elő-élő külső katonatiszt látogatót.

Aztán következett az a „kellemes” feladat, hogy áttekintette vagyonának kezelését, de a doktor annyira makacszkodott, hogy meg kellett tennie.

A jó, hűséges Janka ott pihent urnője mellett. Nevüket szép két pompás síromlék őrizte,

amelyet „Hálás szeretete jeléül állított Brown Hugó”. A jól jövedelmező Szent János-lakot burtostul jó irért eladták és Hugó önmegtagadásnak köszönhetete, hogy vagyona egy kis évjáraddéhoz juttatta, amely nélkül ugyancsak nehezen boldogulhatott volna az angol ezrednél. Most, hogy két jóságos gondviselője meghalt, egészen egymagában állott a világon, egy lélekhez sem tartozott, többé senkire sem számíthatott. Elhagyatottsága némileg acélozta erjét s nem igen zavarta. Becsvágygyal küzdött előre, s nem sokra becsülte az apró sikereket és dicsőségeket. Csak azon volt, hogy megszerezze komolygondolkodású férfiak tiszteletét, akik ismerik a tehetséges, éleslátó ember értékét. Hugó nagyon szerencsés természetű volt megáldva. Ami neki örömet szerzett, az mindig veszedelemmel járt. Legnagyobb gyönyörűsége az volt, ha valami vad lovat erőszakosság nélkül megszelídíthetett; vagy ha Indián veszedelmes vadászatra mehetett. Szerencséjére, nagyon közömbös volt a nők iránt, akik azonban érdeklődtek iránta. De azért nem gyűlölte őket, sőt szivesen volt társaságukban. A zene volt a gyengéje.

Az édes hangok harmóniája mindig csodálatosan elágyította. Mindeddig elégedetten élt, s talán azon az uton volt, hogy saját erejéből nagy sikert érjen el. De ez az éjszaka fordulat volt az életében. Mint tiszt nem sokat volt még nők társaságában. Látomásként lepte meg azért Caresford kastély bálja, ahol a hölgyek olyan természetes közömbösleggel tündököktek.

Felrevetett minden más gondolatot s egészen átengedte magát a fenséges emlékek, hogy Nellville Margittal táncolt. Ó volt az első, akire, mint szellemi felsőbbiségre tekintett föl. A bájos, kiváló műveltségű leánnyal szemben ügyetlennek, faragatlannak és közönségesnek érezte magát. De ez a felsőbbiség nem sértezte, sőt szivesen elismerte. Milyen jóságos, gyermekarcú pillantott fel hozzá ez a leány! A pusztaszaemlékezésből megmarosodott, hogy a könnyű alak egy-egy hirtelen fordulónál táncoközben karjához simul. Sugárzó, néha merengő, néha pajzán szeme nyíltan nézett föl hozzá s édes, piros ajka milyen sejtelmes gyöngődséggel mosolygott! Hugó szinte röstelt, hogy mennyire tűzeli véret az a vágyakozás, hogy hosszasan csókolgassa az édes ajkat. Csaknem merésznek tartotta, hogy így gondol erre az ártatlan, szép leányra. Vad képzelődései azonban semmiképpen sem csökkentették a leány iránt való tiszteletét! Valami csodálatos világgóság lepte meg lelkét s megértette mindazt, amit költők és tudósok irtak az ember leghatalmasabb szenvedelméről, amely örjüngésbe is viheti őket.

— Nem járja, hogy ilyen álmokképeken merengjek el — tűnődött — tiszta örültség. Sohasem valóulhatnak meg és csak megfosztanak erőmtől és az eszemtől. Elérhető célokért kell küzdenünk, az elérhetetlenekről le kell mondanunk. Es én is így akarok cselekedni. Neville Margit valószínűleg egy órahosszat sem gondol rám, ha nem lát többé, s nem is álmódja, hogy soha nem ismert, fenséges gyönyörűséget okozott a volt közlegénynek. Ki kell vernem őt a felemből s száműzőm a szívemből. Adjon az ég felhőtlen, boldog életet neked, királyom!

Bár valami tisztességes iparos-pár lenne a szülőm vagy valami kérgestenyérű napszámosság! Akármí jobb volna, mint ez a rettegés, hogy valami elhagyott nőnek és haszontalan ficsurnak vagyok a fia. Ez az egyetlen keserűségem, amely azonban néha egészen megmetyeljezi az életemet. Akik közül én kivinnék feleséget, vajjon ki menne férjhez egy törvénytelen származású emberhez?

Hugó lebecsátotta a függőnyt, majd lefeküdt, hogy aludjék egy keveset, de tulajdonképpen azért, hogy álmában újra átélje az a keringőt, amely megnyitotta számára a bűbajos fájdalom és a gyönyörök világát.

IX. FEJEZET.

— Részemről — mondotta lady Hazelhurst, amikor fölállottak a lunchtől s odafordult Manversnéhez, lord Rupert unokabátyjának a feleségéhez — nagyon izléstelennek tartom, ha valaki gyémántokkal rakja meg magát, különösen ebben az esetben. Mert nem sir Robert adta ezeket a gyémántokat a feleségének, hanem Retz Irma bámuló kedveskedtek vele az énekesnőnek és színésznőnek.

Rekkenő meleg volt a bál után való napon és a távolból egy-egy mennydörgés moraja hallatszott.

— Azt hiszem, kegyednek igaza van — felelte Manversné. Roppant határozatlan természetét minden erélyes gondolkodású ember könnyen meggyőzhette.

(Folytatás következik.)

